Контрольный экземпляр

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 87 (4528). | ЕРА, 22 июль 1971 шу. | Мах 2 кап. | Газет арадувл 1923 шера денз

ИДЕЙНИ КХЕТАМ ЧIОАГIБАР

«...Социализмо, ше Iилма а хинна дIаэттача хана денз, дIадех, шийшара гIулакхаш Iилманца сайна леладелга, вешта аьлча ше Iомаелга», — яьхад В. И. Ленина. Из ленински васкет къаьстта лоархIам беши тIатIертта кхоачашдеши да вай деношка. Керда общество хьалъерий бе йоалла марксизм - ленинизм кердача революционни хьисапе дуне довзареи эргалонаш ярей балха инструмент, хьинаре, массанахьа коталонаш йовха истори дегIаккхувла низ а хинна дIаэттай. Вай парте хадданза йоакхо ю социализма теоретически идеологически принципаш дIахо дегIаккхувлара, идеях кIоаргга дог тийша вола саг, кердачоа, хьалхалаттачоа тIехьара денал дола къовсамхо хьалкхевара.

Парте чIоагIа лоархIам бу — хIаьта из КПСС XXIV съезда яьча Центральни Комитета Отчетни доклада тIа цIаькха белгал а даьа, — марксизма-ленинизма теори коммунисташа тIагIертта Iомаяра, общество дегIаахара законаш довзара, вахара кердача хьалашка бIубенна лела, цар нийса мах бе а нийса практически выводаш е а хара. Коммунистий идейни кхетам чIоагIбар партийни мугIарий денал айдара хиланза даргдоаца хьал да. Цу тайпарча хьалашка мара вахаро дIадехарашка хьежжа гIа боахаш йохалургьяц, парте политика кхетамца чакхйоахалургьяц, тIа-тIа чоалханегIа хулаш дола декхараш толаме кхоачашдулургдац вай кадрашка, берригача коммунисташка.

ХIанз советски наха коммунизм хьалъеча хьегача къин эффективность тIа-тIа дукхагIа политически сакхетама, культура, образоване, уйлан чIоагIала боарамах тийша йолча хана, общественни вахареи производствеи кIоарга хувцамаш хулча хана, къаьстта боккхача лоархIаме да коммунистийн парте боацарийн марксистско - ленински образовани эргайоахаш тоаярах дола дош. Дешар хьехареи кхетам балареи чулоацамо, формаша, методаша гIулакхага диллача революционни теори кIоаргга Iомаяра, коммунистически мировоззрени, къахьегамцара коммунистически гIулакхаш вIаштIехьдалара новкъостал дергдолча тайпара вIаштIехьъяккханза яргьяц из.

Партийни организацеша дукхьал кадраш идейно - теоретически дегIаахара цу оагIонна гIаерзаю шоай уйла. партийнии комсомольски дешара системе чакхдоалаш латтача дешара шера итогий хIанз массе оагIорахьара анализ я еш. КПСС XXIV съезда укхазанешкара хьадоагIаш дола марксистско - ленински теорена пропаганда ярей къахьегамхошта коммунистически кхетам баларей декхараш ма дарра дийцад столицерчеи Московски областерчеи идеологически болхлой совещанешка. Львовски, Харьковски, Вологодски обкомий, Мински горкома, кхыча партийни комитетий пленумашка. Цига дакъа лаьцараша лакхха мах баьб хIанз массехк шера болх беш йолча партийни дешара система торонийн, цига Iоаьча йоккхача опыта. Белгалдаьхар дуккхача партийни организацеша кадрай политически дешара кулгалделга чIоагIа йоакхо еши бехктоккхаме хеташи леладеш хилар, укх тIеххьарча шерашка из, шеко йоаццаш вахара, саготагIа йолча коммунизм хьалъяра проблемашта гаргадига хилар, коммунисташи дукхха къахьегамхойи тIа-тIа дукхагIа теоретически знанешта тIаккхувш хилар.

Кхоачамбоацарех хIанз а мукъаяланза яле а, дикка тоаеннай экономически знаней пропаганда. Аьлча кхоачам ба, дIападача дешара шера партийни дешара ерригача звеньяшкеи пропаганда массови формашкеи экономически теории КПСС политикеи Iомаеш 14 миллион совгIа саг хиина хилар. ВIаштIехьдаьккхад кулгаллу кадраш хадданза, декхар кхоачашдара тIа а ерзаеш, кийчъелгеи цар говзал лакхъелгей, дикка доккхагIа хиннад царех хIаране партийни организацей идейно кхетама гIулакхашта юкъе лоаца дакъа. Партийни комитеташа новкъостал чIоагIагIа ду комсомольски дешара системана, кхееш йолча тIехьенна революционни кхетам балара йоакхо ю.

Лоаца аьлча, тешшаме лард йолаш я КПСС XXIV съезда решенеши документаши Iомаделга хьокхаме вIаштIехьдаккхара. Iоаьь идеологически балха дика опыт чIоагI а еш, дIахьалхашкахьа ахара, коммунистийн парте боацарийн политически кхетам лакхбара деррига гIулакх кердача, дикалга диллача лакхагIча боарам тIа доаккхаш айдара. Коммунизм хьалъяра хIанзарча этапаца дувзаденна съездо кийчъяьча шеррача экономически, социально-политически, идеологически гIулакхий шеррача система творчески маIано дIадех, уж Iомаярца, царца пропаганда ярца творчески, дика уйла яь нийсъ лелабелга. ХIанз вIаштIехьдаьнна дIаэтта партийни дешар хьалхашка латта декхар кхоачашдара кхы а чIоагIа тIа а дерзадеш эргадоахаш тоаде, цунна юкъера формализма элементаш хоаламболлаш дIаяха йоагIа, наьха сакхетами хьинари айдара цо еш йола воздействи чIоагIъелга вIаштIехьа а доахаш.

ДукхагIа лоархIаме да из, цхьаццайолча моттигашка пропаганда юкъе хIанз а просветительски, нагахьа санна школярски ца оале, методаш нохагIо хилара: деша багIараша дукхха белгалара фактащи теоретически положенеши алхха дагахьа шаьръеш Iомаяра миссел уйла тIаяхийтац марксизма методологи Iомаяра. Занятеш дикагIа мара вогIа вIалла а хилац, нагахьа санна цига рефератащ кийчъяр, уж ювцар, теоре чоалхане дешаех лаьца новкъостацха дискуссеш яр санна йолча дешар хьехара дикагIа йолча формаех хийша пайда нийцабар, идейно - теоретически балха юкъе деша багIараша практически дакъа лацара уйла дукхагIа тIаяхийтаяр аьнна. Вай хIанз а ба шоай идейно-теоретически боарам хадданза лакхбара лоархIама бизза мах беш боаца болхлой, цу даькъе коммунисташ а. Иштача моттигашка партийни организацей бокъо я Устава тIара керттера декхар кхоачашделга коммунистагара шиш болаш хьадеха.

Кадрашта политически кхетам баларца, цар идейни уйла чIоагIъярца дувзаденна мел дола хIама партийни организацеша дукхьал тIахьожам лоаттабеш хила деза. Къаьстта йоакхо е еза марксистско - ленински образоване идейни боарами эффективности, уж хьахоржилга, Iомаелга, инструктировани елга эггара хьалха шоаех тийша долаш болча пропагандистий. Дешара кердача шера кийчо еча хана лоархIаме да бакъахьара опыт теркалъяр, марксистско - ленински образовани вIаштIехьйоаккхача хана гучадаьнна кхоачамбоацараш дIадоахаргдола гIулакх дар.

Идейни цIенал, шаьрал, кIоаргал дукхагIа гIулакхаш тIагIертта, лаьрххIа чакхдахара уйла чIоагIа хила! ХIанзарча Iилма даннейн культурана карагIдаьннарийн дарда тIа кхетам балара дикагIа дIаяцаргйола, оарцагIбоахаш йола формаши методаши дукхагIа творчески, тIагIертта леха! Ишта да идеологически фронта берригача бIухой, ерригача партийни организацей декхараш.

(19 июлера «Правда» передовая).

КПСС ДЕЛЕГАЦИ ОАР-е ЯХАР

ОАР-а Iарбий социалистически союза кулгалхоша ехарагIа 20 июле Москвера Каире яхар КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарёв керте латта КПСС делегаци.

Делегацена юкъеболх КПСС ЦК член, КПСС Ленинградски горкома хьалхара секретарь Б. И. Аристов, КПСС ЦК член, ВЛКСМ ЦК хьалхара секретарь Е. М. Тяжельников, КПСС ЦК членалла кандидат, ВЦСПС секретарь П. Т. Пименов, Узбекистана КП ЦК секретарь А. У. Салимов, кхыбараш.

Делегаце дакъа лоацаргда АСС Ерригъюкъарча къамаи конгресса балха юкъе а июльски революце 19 шу дизар лездеча а.

Цу дийнахье а Каире кхаьчай КПСС делегаци.

ДОАКЪАР IАЛАШДАРА—ЙОАКХО Е

Дикал, цIаькха а дикал

Боахаме моллагIа доакъар Iалашдой а керттера дар цун дикал лакха хилар да. Сенаж, силосни масса дикал лакха йолаш хилийтара уж технологе нормаша дIадеххача тайпара кийчъе еза. Витаминни хьоарах дукха пайда хургбац нагахьа санна из кийчдеча хана цуццара хьайбашта пайдана йола витаминаш дIакъастийтача.

Цу тайппара да аьла гIулакх а. Фермашта юхе аьла аргIаш латт. Хьежабий боахамий кулгалхой, специалисташ цун дикалга? агрохимлабораторе анализаш ейтайий доакъара?

— Цхьайолча колхозашеи совхозашеи мара шоай доакъара анализ яц, — яхаш дуви республикански агрохимлабораторе, заведующи волча А. Головлева, — дукхагIа долча боахамаша доакъара образецаш анализ е лабораторе хьаяхьац. Цу боахамий кулгалхоша, специалисташа лаьрххIа оттаяь порядок телхаю.

Хьаяхьац образецаш лабораторе. Лоаллаха уллача № 3 йолча сомий-баьцадарий совхозера а доакъара образецаш яхьац анализ яйга. Iалашйой йол тоъам бу. ХIаьта аргIаш а даь дIаоттаяьчул тIехьагIа цу маьхерча доакъара фу хиннад-м хац. Баьцаш хьокхача хана цуццара каротин дIаяьннайий-теш, дIаяьннаяле оарцагIдовла ма дезий. Сомий-баьцадаарий № 3 йолча совхоза специалисташ цу гIулакха сагота бац, хьагучох сагота вац цу гIулакха совхоза директор И. Хацараули а.

Нагахьа санна боахамаша анализа доакъара образецаш хьа ца яхье, агрохимлабораторе болхлой шоаш дIаболх боахамашка. Иштта № 3 йолча совхозе а 150 тонн аьла дикал техкар. Фу хьахьеккар цу тохкамо? Ерриге а йол цхьанна а классах йоацийлга гучадаьлар. ХIаьта фу пайда эцаргба хьайбаш леладераша цу доакъарах?

Из гIулакх цу тайпара № 3 йолча совхозе мара дац ала йиш яц. Фу хьахьеххар Сунженски районе яьча анализаша? Ерригача аьлах цхьоалагIча классах 2 процент мара хиланзар, хIаьта цхьанна а классах йоацар 78 процент я.

Къаьстта во доакъар Iалашдаьд цу района ХХ-гIча партсъезда цIерагIча колхозе. Укхаза дикал техка 233 тонн йол ерригa а цхьанна классах йоацаш хилар. Ховш дий-хьогI из гIулакх колхоза специалисташта, боахама председателa Н. Бутаева.

Сунженски района «Путь к коммунизму» колхозе а иштта цхьанна классах йоацаш я Iалашъяь дукха йол. Бакъда, сенаж йоллари балхаш дика вIаштIехьдаьхад цу боахаме. Дале а, кхидола доакъар а дицдалийта йиш яц.

Агрохимлабораторе болхлой цербовлаш сурт гучадаьлар Урус-Мартана района Мичурина цIерагIча совхозе. Дикал техкача цхьоалагIчеи шоллагIчеи классах цхьа тонн йол хиланзар укхаза — ерригa а цхьанна классах йоацаш я совхозе Iалашъяь йол. Лаьтта леладара, культура лакха йолаш йолча совхоза тоаш дац из гIулакх!

Грозненски шурий совхозо пачхьалкхенга шура йоккхара хьалхарча ах шера план кхоачашъяннзар. Из иштта хинара керттера бахьан доакъар йиза рацион йоацаш хилар да. Хехалора хьалха даьннача гIалаташа, боахама кулгалхой уллаш хув аргIъя, доакъара дикал лакха хилийтара цар деррига а дергдаьнна. Бакъда, цхьан аргIага хьежача а йол цхьанна а классах йоацаш хилар. ШоллагIа дар а иштта дар. Техка 818 тонн — ерригa а цхьанна классах йоацаш я.

Кхоана хургдолчох вIалла уйла еш бий-хьогI укхаза?

Доакъара дикал лакха хилийтара йоакхо еш дукха колхозаш, совхозаш я вай. Иштта, Наурски района Ленина цIерагIча колхозе техкача 153 тонн аьлах 123 тонн цхьоалагIча классах я.

Ерригача республике лаьрхIача техкар 13550 тонн йол я — дIадахача шера укх хана техка хинначул шозза дукхагIа. Цу хана цхьоалагIча классах 6 процент йол яр, укх шера — 12 процент. ШоллагIча классах хиннар 26 процент яр, укх шера 28 процент. Цхьанна а классах йоаца йол кIезигъеннай. ДIадахача шера — 68 процент яр, хIанз — 60 процент.

Доакъара дикал лакхъяра къовсам шербаьб ала йиш йий? Из долаш да, дале а баьккхар хьалхара гIа мара бац. 60 процент цхьанна классах йоаца йол — геттара дукха я. хIаьта цхьоалагIча классах 12 процент из дувцилга йоацаш кIезига я.

IАЛАШЪЯЬЧА АЬЛА ДИКАЛ (ТЕХКАЧУНГА ДИЛЛАЧА ПРОЦЕНТАЦА) 15 ИЮЛЬ ТIАКХОАЧЧАШ

Боахамаш	1 кл.	2 кл.	цхьанна классах йоацаш
«Лермонтовский» с-з	—	100	—
«Атагинский» с-з	—	8	92
«Грозненски шурий» с-з	—	—	100
№ 2 йола баьцадаарий шурий с-з	—	45	55
«Ермоловский» с-з	—	—	100
№ 3 йола сомий-баьцадаарий с-з	—	—	100
«Дружба» с-з	—	100	—
«Гудермесски» с-з	—	100	—
«Минеральни» с-з	35	45	20
«Джалка» с-з	—	—	100
«Горец» с-з	7	37	56
Мичурина цIерагIа с-з	—	—	100
1 Мая цIерагIа к-з	29	48	23
Сунженски район			
«Путь к коммунизму» к-з	—	—	100
ХХ-гIча партсъезда цIерагIа к-з	—	—	100
Шеча Эскара цIерагIа к-з	8	42	50
Ленина цIерагIа к-з	—	100	—
Наурски район			
Ленина цIерагIа к-з	80	—	20
Шелковской район			
«Путь к коммунизму» к-з	—	3	97
Ленина цIерагIа к-з	10	34	56
«Коминтерн» к-з	15	30	55

Бехктоккхаме гIулакх кхоачашдеш ба тахан кхашка къахьегаш бола механизатораш. ЧIоагIа йIовхал латтача деношка шоай низ ца кхобеш къахьегача наха балха а салоIама а эша хьалаш хилийтар кулгалхой, специалистий декхар да. Из дика кхетадеш я Грозненски шурий совхоза дирекци, партийни организаци. Наха кхай тIа бIайха кхача лоаттабу, уж эшачунца хьалхха а Iалашъяьб. Каст-каста хул царна юкъе политинформатораш, пропагандисташ.

СУРТА ТIА: делкъа хана салоIача механизаторашта политинформаци еш ва коммунист Рюмкин Петр Петрович.

С. Хакиева сурт.

СУХАЛБЕ

Гудермеса, Наурски, Шелковской районашка ялаташ чуийца дала доахк. Цу районий боахамий кхашка хIанзлехьа хьекха даьннад итт лаькъах нийс дакъа.

Ялаташ чуэцилга сихденнад Ачхой - Мартана, Урус - Мартана, Сунженски, Шаьла районашка. Лоаман юхе ядача цу районашка тIехьагIа доладу ялаташ чуэца.

Ерригача республике 19 июле, хьажкIаши дугеи доацаш, хьекха даьннад 114,5 эзар гектар е хьакха дезачох 63 процент ялат, хIаьта 104 эзар гектар аьрда а даьннад. Во хьийкъадац укх шера ялаташ. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара чуэц 22,3 центнер.

Эггара дикагIа хьийкъад гурахь дийна ялаташ Сунженски района боахамашка — 26,1 центнер, 24 кхы совгIа а центнер ялат доал Гудермеса, МалгIабика, Надтеречни, Наьсареи районашка. Механизаторий керттера декхар да сихагIа ялаташ чуийца дахар. ХIанз чуэца дазаш да 70 эзар гектар ка бола ялаташ.

Ялаташ чуэцача тIехьаюсаш я Грозненский, Надтеречни, Наьсареи, Сунженски, Урус-Мартана, Шаьла районаш.

Цу районий механизатораш декхарийла ба кердадараш юкъе а кхувлаш болх сихбе.

Ханал хьалха бувлараш

Шоаш тIаийца лакхара социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара социалистически яхье баьннача Грозненски химически комбината химикаша укх шера доаха къахьегама толамаш дог гIоздоахаш да. Товарни продукци арахецара июль бетта план 103 процента продукцена реализаци яра задани 109 процента кхоачашъеш хьабоагIа уж. Комбината цхьайолча цехий коллективаша хIанзлехьа кхоачашъяьй товарни продукци арахецара ворхI бетта план. 10-ча июле денз тIабоагIача бетта чотах полиэтилен арахецаш ба Ю. П. Козлови, Х. З. Чингарieви керте латтача №№ 131, 132 йолча цехий химикаш.

А. РОМАНОВА.

КПСС ОБКОМА ПРОПАГАНДАИ АГИТАЦЕИ ОТДЕЛЕ

Селхан парте обкома пропагандаи агитацеи отделе заседани хилар.

Заседане балха юкъе дакъа лаьцар КПСС Грозненски горкома, парте Урус-Мартанеи Грозненскии райкомий болхлоша, Облпрофсовета, телевиденеи радиовещанеи Комитета болхлоша, «Заветы Ильича», «Ленинская правда» яхача а кхыча а районни газетий редактораша.

Заседане дийцар Урус-Мартанеи Грозненскии районашка ялат чуэцача а доакъар кийчдеча а беча массово-политически балхах, доакъар кийчдечеи ялат чуэцачеи хана г. Грозне культура учреждениеша беча шефски балхах, телевиденеи радиовещанеи Комитета радиои телеи передачей чулоацам бахьан бехктоккхам лакхбе безаш хиларах дола дешаш.

Н. БЕНКЕВИЧ.

Хьалха малагIа я

ЛОАЛАХАРЧА РЕСПУБЛИКАЙ ПРОМЫШЛЕННОСТО 1971 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯР (процентаца)

	Нохч-ГIалгIай АССР	Къилбаседа-ХIирий АССР	Черсий-Балкхарой АССР	Дагестански АССР
Продукцена реализаци яра план кхоачашъяр	101,7	101,1	102	103,4
1970 шера хьалхарча ах шераца нийслича укх шера цу юкъа реализаци яь продукци дегIаяр	109,1	107,2	110	111,0
1970 шера хьалхарча ах шераца нийслича укх шера цу юкъа валови продукци дегIаяр	109,0	108,2	114	108,1
1970 шера хьалхарча ах шераца нийслича къахьегама овсарле дегIаяр	109,2	106,7	108	105,7
Ерриге предприятеш (бахача наха бытови гIулакхаш деча Министерства яраш йоацаш)	159	141	125	183
Царех продукцена реализаци яра ах шера план кхоачаш ца яь предприятеш	25	24	17	34

БАШКИРСКИ АССР. Стерлитамакски содово - цементни комбинат мехка эггара дукхагIа кальцинировании сода лоатталер. Хийцца хьалдеш латт хьалъяь яьлча, цу продукта миллионаш тоннаш арахецаргйолаш йола кхоалагIа производство. Балхаш дер укх шера шийн 30 шу дизар лездеш олча гIоръяьннача «Стерлитамакстрой» треста коллектив я.

СУРТА ТIА: кердача содови производства хьалха латта монтажникаш (аьрдехьара аьттехьа) Идрисов Марат, Соловьев Михаил, бригадир Зинтрович Анатолий, Хамитов Радик, Хсунутдинов Ринат. Графикал хьалха а бувлаш вIашагIхетт цу коллективо трубопроводаш.

Б. Клипиницера сурт. ТАСС фотохроника.

В. Б. БУТЕНКОНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ГIИШЛОШЪЕР ЯХА СИИЛАХЬ ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

ГIишлошъяра даькъе доккхий хIамаш карагIдувларах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Заслуженни гIишлошъер яха сиилахь цIи йойла

Бутенко Виталий Борисовича—Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене керттерча технолога.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель К. ОЗДОЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1971 шера 16 июль.

ДУНЕН КИНО ЦIЕЙ

VII МОСКОВСКИ ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КИНОФЕСТИВАЛЬ ХЬАЕЛЛАР

Дунен киноискусствага ворхIаллегIа хьажар чакхдоакх Москвас. Массаза а санна укх тайпара дешаш латт дунен халкъашта юкъерча фестивала байракха тIа: «Киноискусства гуманизм йолаш хилийтара, халкъашта юкъе машари доттагIалли хилийтара». Цу хьаьнолча деано дIатIа ийхагIа эхотабу прогрессивни, реалистически кинематографе деятелаш, новкъостал ду шоай творчество хьацара, демократеи социальни прогресса гIулакха хетаьна хуложеннакий контакташ тIоагIъяра.

Шаккха на баьхкача тайпара дукха хьаьший баьхкаб, укх деношка столице — кховеткъе итт мехкара эзар гаргга режиссераш, сценаристаш, актераш, продюсераш, кинокритикаш. Цар конкурски экранашка шоай керда балхаш хьагойта ца Iеш, творчески дискуссешка дакъа а лоацаргда, Москверча, Ленинградерча, Киеверча, Ташкентерча, кхына городашкарча кино дезарашца вIашагIа беттаргба уж. Хьаьшашта, шеко йоацаш, чIоагIа хьашт долаш да советски коллегай творчество дукхагIа йовза торо хилар а. Фестивалаца дувзаденна ретроспективни гойтаргда дикагIдола советски ленташ.

Шин кIиранна керттерча фестивальни событеи моттиг а хинна Iаоттаргья художественни фильмай конкурсни гойтараш хургдолаш йола Съездий Кремлевски Дворец. 19 июле столице эггара йоккхагIа йолча зале гулбелар фестивала доакъашхой хьаьший искусствашта юкъе эггара дуккхагIа нах хьожаш йола искусство дукхаезаш бола дуккха нах.

Фестиваль хьаелларш эггара хьалха дош аьлар фестивала оргкомитета председателa СССР Министроий Советерча кинематографе дешашта йолча Комитета председателa А. В. Романова. Оргкомитета цIерагIа цо дег тIара моаршал хаьттар фестивала берригача доакъашхошка.

А. В. Романова Iойийшар фестивала доакъашхошкеи хьаьшашкеи моаршал хоатташ СССР Министрий Совета Председателa А. Н. Косыгина яйта послани, хIаьта гулбеннараша дIаьхдаь тIоараш а тохаш тIа а ийцар из.

Советски кино деятелий цIерагIа фестивала доакъашхошка моаршал делар СССР кинематографистий Союза правлене хьалхарча секретара Л. А. Кулиджанова.

Конкурсий жюре председателаца — СССР халкъа артиста (художественни фильмашта) Г. М. Козинцева, РСФСР халкъа артиста (короткометражни фильмашта) А. И. Медведкина, писателa, СССР педагогически Iилмай Академе действительни члена (берий фильмашта) С. В. Михалкова зрителашта дIабовзийтар фестивальни хьажарий арбитраш.

ВорхIлагIа московски хьаеллар хьаькхаькхаду Съездий Кремлевски Двореце еш Советски Союза Гимн.

ТIаккха, перерыв хиначул тIехьагIа, керда советски фильмаш гайтар — полиэкранни варioскопически «Интернационал» «Освобождение» яхача киноэпопея тIеххьара ши серии.

(ТАСС).

МАССОВО-ПОЛИТИЧЕСКИ БОЛХ — КХАШКА

Са белгало яьлча дена бийса юкъеяххалца йолча хана дижаш тха района кхашкарча моторий тата. Ийслагlча пятилетка хьалхарча шера дика хьийкъа ялаташ чуйица доалаш латт. Вlаштlехьхьа-тlехьа ялаташ дlачуийдеча пункташка ух тlеханкача ялатах етта йола автомашенаш, денгара денга дукхагlа lоадеш латт общественни доаханна доакъараш. Массе метте холуш да КПСС XXIV съезда решенеша къахьегамхой хьинар айдаь хилар.

Района къахьегамхой, парте планаш кхоачашъелга массане а низ ца кхобеш къахьегарех тийша хилар кхета а лей. Чlоагlа оарцагlбаьнаб укх шера социалистически декхараш толаме кхоачашдара. Хlаьта тха декхараш, бакъдар аьлча, lалаьмата доккхий да. Ялаташ кхедераща дош деппад хlара гектара тlара 20,3 центнер а йоаккхаш 39 эзар тонн ялат чуда. Пачхьалкхенга доkха деза 7500 тонн ялат, 3160 тонн дукх, 5670 тонн шура, 2250 эзар фуь, 918 тонн тха. Наурски района хьалашка уж эсала рубежаш яц.

Доккха беркат даьнна укх шера кхашкарчен фермашкарчен болхлоша хьийгача кьнх. Район дика лоархlаяьй хьалхарча ах шера массе тайпара хьайбай продукташ кийчъяреи пачхаьлкхенна ялат дlадаларен планех. Даьхен амбарашка чутессад 9 эзар тонн совгlа ялат.

Хьалха йолх Ленина цlерагlа «Россия», «Красное знамя» яха колхозаш, «Советская Россия» совхоз. Ялат кийчдара план 167 процент кхоачашъяьй, масала, тlеххьара цlи яьккхача совхозо.

Ялаташ чуэцачеи доакъараш кийчдечей дикка новкъостал ду уж балхаш чакхдоахача юкъа дакъа лоацарий къахьегам а салаlара эша хьалаш а вlаштlехьдаккхара гlулакхаш чу а лоацаш партийни комитеташа кийчъяьча организационни массово-политически мероприятеша. Кхашкарча станашка хоза кийчъяьча гойтара агитаце ялаташ кхедераш тlахьех лоацача ханеи ца доадеши ялаташ чуэцара, хьагойт хlара коллектива декхараши планаши. Цо дувц ялаташ чуэцача къахьегача комбайнерий, шоферий социалистически яхьа условех котбаьннарашта поощрени яра фу дерга. Делкъийга салоlача ханеи балха ди чакхдаьнначул тlехьагlеи газеташи журналаши деша, лекторага, политинформаторага е агитаторага ладувгlа йиш я, хlаьта бийса яккха юхебусараш бригадии общейките телевизионни передачашка хьож.

Ялаташ чуэцилга хоаш ма дарра, саготеч бехктокхамен ха я. Цудухьа тха берригача механизаторашта кхетаду, шоаш бер боккхача лоархlаме болх хилар. ЛоархIаме да, ялаташ сихха чуэцилга хинна ца Iеш, из ца дойтар, хьалкхебаь хlара буртиг амбара чу тассар.

Из мишта де деза хьахьокх хьалха латтача комбайнераша. Царех дикагlа барашка — Н. С. Новоселовга, П. В. Жуковага («Россия» яха колхоз), вежарашка ШевелевгIарга («Терский» совхоз,) В. П. Жуковга, М. К. Баркаловга, И. А. Гладких (Ленина цlерагlара колхоз), П. К. Страх, Г. К. Демченкога, Р. Газиевга («Красное знамя» яха колхоз) парте райкомо телеграммаш яхьийтай цар даьха толамаш даькъала дувцаш, вай Даьхено бахан къахьегача керда коталонаш яхар ловш. Къаьстта арахийцай молне листок.

Парте XXIV съездо декхар оттадаьд — идеологически болх чlоагlбе, цун ерриге формаши методаши шерагlа юкъекххаьа. Партийни организацеша дукха хlама даьд съезда решенеш кхоачашъяра. Кхашкарча къахьегамхошта хьалхашка каст-каста выступленеш ю колхоза председатела нов. С. И. Пономарева, кертерча агронома нов. М. М. Чочаева, юкъерча школа хьехархочо нов В. П. Стыценкос, парткома секретара нов. Л. Д. Мосина. Ялаташ чуэцеи доакъараш кийчдеи доладалале дукхха хьалхагlа хьадда мероприятеш оттайир парткомо кхашкаре балхаш толаме чакхдахара. Эггара бехктокхамегlа йолча участкашта керте латтараш коммунисташ ба.

«Молния» листокаша, пенгазеташа хоам бу социалистически яхье котбаьннарех, цар, сийна урагlйогl цlе байракх. Цу доллача хlамаша, шеко йоацаш, новкъостал даьд колхоза кхашкарча балхий заданеш кхоачашъе.

Хlанз тха къахьегамхоша къовсам болабаьб цаlи ахи — шин шера кхоачам балла гlожеи мошеи доакъараш lалашдара. Колхозашкеи совхозашкеи доакъар кийчдараи доахана lадоаккхаргдолчча моттигашка из хьатlаозараи къаьстта бригадашія звеньяшія вlашагlъехкай. 12 июле кхаччалца гlожача доакъарий 18 эзар тонн кийчъяьй, цу даькъе аьла 15 эзар тонн, витаминни хьоара

600 совгlа тонн, сенаж лаьттах еллай — 3,5 эзар тонн. Хьайбаш доакъаращца lалашдара балхаш дика ду Ленина цlерагlчен (председатель нов. Р. М. Рустамов, парткома секретарь нов. Ф. Ф. Катерович) «Россия» яхачеи (председатель нов. Т. И. Сябер, парткома секретарь нов. Н. К. Дыбов) колхозашка. Цу боахамий партийни организацеша культурно-массови болх хlанз доакъараш кийчдара тlаберзабаьб.

Цхьана тардеш чакхдоах районе моральни материальни поощрени яра гlулакхаш. Культстанашка концерташ увттаду агитбригадаша, парте райкома пропагандистски группа членаша, районни организацей кулгалхоша. Цар лекцей керттера тема — парте XXIV съезда решенеши керда пятилеткера района къахьегамхой декхараши.

Ялаташ чуэцача, доакъараш кийчдеча, дlайийнача хlамашта lунал деча дика новкъостал ду колхозаштеи совхозаштеи района предприятейи учрежденейи болхлоша, «Грознефть» объединенерча шефаша, тха школай лакхерча классашкарча дешархоша. Хlайзле а массехк воскресники субботники даьд.

Халахсте я, хlанз я, доккхий кхоачамбоацараш да тха агитационне-массовии организаторски балха тlа. Масала, «Герский» совхоза партийни комитето эггара бехктокхамегlа йола кампани йолаеннача юххье — доакъараш кийчдеча хана бизза къовсам лоаттагlанзар доакъараш кийчдара прогрессивни методаш юкъехкхьара. Белггала аьлча, теркалдаьлаш сенаж лаьттах йоллилга, активни вентилироване новкъосталца йол йокъаелга.

Парте райкома бюрос хьадда гlулакхаш чакхдаьхад даь гlалаташ дlадахара. Доакъараш кийчдара гlулакх хlанз дикка тоаденнад цу боахаме. Нов. Н. Цимлянске кулгалдеча ялхлагlча отделенерча доакъараш кийчдеча бригада 678 тонн сенажа лаьттах еллай, планагlа 200 тонн йолла лаьрхlа хиннача метте. Балхаш дика вlаштlехьдаьха, комплексно чуэцаш латт ялаташ.

Къахьегама дисциплина телхаераш, прогульщикаш, балха хана малара тlера бараш а нийслу. Царна воздействи ергйолаш мел дола гlулакхаш чакхдоах района партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша. lоттараш ю царна «Кlарцхал», «Оагlох шода» яхача сатирически журналаша.

Шеко яц, ийслагlча пятилетка хьалхарча шера шийна хьалхашка оттадаьча декхарех район лоархlаергхиларах. Цунна бола-тешам — кхашкарчеи фермашкарчеи болхлоша шоай хьинар ца кхолеш хьега къа, партийни организацеша нахаца бу боккха организаторски политически болх.

М. КЕРИМОВ,
КПСС Наурски района секретарь.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ступленеш ю «Красное знамя» яхача колхоза коммунисташа, дlайовзийт КПСС XXIV съезда решенеш, партеи Советски правительстваи чуреи арахьарейи политика. Агитмассови балха юкъе ьзай цар юртара интеллигенци, культура болхлой. Колхозни пропагандисташа, лектораша, политинформатораша кхетамца дlайовзийт теоретически положенеш, колхоза, бригада практически гlулакхашкара тхувлача хьаддача фактаща уж бакъ а еш.

ВОЛОГОДСКИ ОБЛАСТЬ. Череповецки металлургически завод — автомобилестроенена эггара дукхагlа металл телар. Къилбаседехьарча Магнитка башха-дика болат вай мехка тlехдаьнна чlоагlа хоатташ хинна ца lеш, Англи, Итали, Франци, Швеци а юкъе йолаш йолча ткъаь пачхаьлкхено ийду.

Хlанз Волжски автогиганта металл дукхагlа арахецаш ба череповецки металлургаш. Хlара бетта Тольятте адресагlа дlадохьийт цар 5000 тоннага кхаччалца болат. Дlахо, Волжски автомобильни завод проектни низага кхаьчачул тlехьагlа, кхозза дукхагlа хургда из.

СУРТА ТlА: шийлача проката цеха термически отделене.

О. Пороховникова сурт.
ТАСС фотохроника.

ТОРОНЕХ ПАЙДА ИЙБУ

Грозненски трамвайни управлене коллективо къаьстта дика къахьег ийслагlча пятилетка хьалхарча шера. Цхьа бутт дlабахийтац цо бетта план тlеххоачаш ца еш. Ер шу доладелча дена планагlа лаьрхlачул совгlа дlа-юха вигна цо 205 эзар пассажир. Берригa укх шера дlа-юха бига пассажираш 32 миллион гаргга саг ва. Пассажираш тlаболаш трамвайша 5417 эзар километр никъ баьб. Из хул планагlа лаьрхlачул дукха а дукхагlа. Укх тlеххьарча хана трамвайни наькъашка болх бе араяьннай КПМ-5 керда 20 трамвайни вагон.

Трамвайни управлене ремонтникаша капитальни ремонт яьй 4185 метр дlоахал долча трамвайни наькъашта. Энергослужба коллективо трамвайш лелача хьовзам ца хилийтара цахаддаш lалашъю царна эша электроэнерги. Цо укх шера капитальни ремонт яьй 4750 метр долча контактни тока проводашта, хlаьта текущи ремонт яьй 7 эзар метр долча тока линешта.

Уж толамаш доахача хьинаре дакъа лаьцад укх шера управлене рационализатораша а. Цар кийч а яь укх шера производствана юкъейихьача 21 рационализаторски предложене пачхаьлкхенна 3105 сом пайда баьб.

Болхлой квалификаци лакхъяра, шоллагlа профессеш караерзаейтара, керда балха говзал lомаейтара дешай а чlоагlа йоакхо ю трамвайни управлене коллективо. Укх шера цига керда кийчваьа 55 вагоноводитель, шоай балха разрядаш лакхйир 16 слесара, кхаъ электрослесара, хlаьта итт болхлочо шоллагlйола балха говзал lомайир.

Дукхахча шерашка хьинаре къа а хьегаш дlаяхача пятилеткагlа башха-дика къахьегама толамаш дахарах управленерча пхе болхлочоа пачхаьлкхен деза совгlаташ делар. Царна юкъе ба Къахьегама Цlеча байракха орденаш енна водителаш Б. И. Аванесян, П. И. Мишуровская, «Знак почета» орден енна столяр А. С. Бирюков, электромонтер Н. А. Ильина, «За трудовое отличие» медаль енна наькъийн болхло Н. Евсеева.

Коммунистически къахьегама сийлен цlи яккхара а чlоагlа къовсам лоаттабу управлене болхлоша. Хlанзлехьа коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цlи лелаеш ва цига 400 гаргга болхло, 14 бригада. Хlаьта из сийлен цlи яккхара къовсам лоаттабу 214 болхлочо.

Иштта къахьега трамвайни управлене коллектив дог тийша я пятилетка хьалхарча шера планаш тlаийца социалистически декхараши хацал хьалха кховчашдергхндарах.

А. ШИЛОВ,
Грозненски трамвайни управлене инженер.

БУРУВДЕТТАРИЙ ГlОНЧИЙ

Вай республикерча бурувдеттарий бокъонца бола гlончаш ба «Грознефть» объединене тампонажни контора болхлой. Цар тlагlертта къовсам лоаттабу укх шера бурувдеттарий хьашташ дизза кхоачашдара. Цунга хьежжа дика да цар доаха къахьегама толамаш а. Пятилетка хьалхара шу доладелча дена планал совгlа бурувдеттараштa лаьрхlа конторa коллективо кийчъяь продукци 43 эзар сома маьха я. Къахьегама овсарле планагlа лаьрхlачул 7,5 процент лакхъеннай. Арахецача продукцега дlабода мах 11,6 процент лох а беш, пачхаьлкхенна 116 эзар сома пайда баьб цо. Уж толамаш доахача белгалъяьнна дика къахьегаш я В. Чернобаев керте латтача участка коллектив.

А. ЧЕРНЯГА,
«Грознефть» объединене тампонажни контора планови отдела начальник.

УЖ ЧlОАГlА ЛОАРХlАШИ СИЙ ДЕШИ БА

Грозненски консервни завода болхлошта эггара лоархlамегlеч бехктокхамегlеч йола ха я хlанзар. Цар болх ритмично дlабахьитара боккха бехктокхам тlа. Латт Соломахина Владимир Алексеевич керте латтача слесарий-ремонтникий бригада. Из дика кхетадаьча бригада ший бехкагlа балха тlа.

Смена чакх а яьнна шlабаха кийчча бар бригадера ремонтникаш. Завода цхьан участкера оборудовани шlабаха сиха сецай аьнна хоам хилар бригадера. Дежурни слесарага хlанз шу бар битача массеха сахьат дакккхар кхерачбола дар цу участка коллектива йоагlаш ца беш. Цох доккха зе хургдар производствона. Из иштта а лар а бригадера цхьаьола ремонтникаш цlабаха дага бар. Из гlулакх кхетадаьча бригадира нов. Соломахина сварщика Алероев Илеза хьем а ца беш сиха тlэйийхар шоай балха форма. Цу минуте шоай вожэкашта тlехьа форма хийцар кхыча ремонтникаша а. Лоацача хана оборудовани сацилра бахьан гуча а даьккха кхоачамбоацар дlададьккхар цар. Шоай сеца болх дlаболабир консервщикаша.

Ше керте латтача бригадерча ремонтникашца безамеи lимерзеи ва Владимир Алексеевич. Шийгара гlо эшаш саг нийсвелча дог раьза долаш новкъостал ду цо, дукхача шерашка ше lоаяь балха опыт дlалу. Цхьабакъда, ший бехкагlа балха тlа гlалат ваьнна е къахьегама дисциплина толхаяь болхло нийсвелча цунгара доагlар хьалех. Цхьан дийнахь тlехьа а ваьнна балха вера цхьа ремонтник. Цу дийнахь болх чакхбаьлча бригаде дувна оттадир бригадира из дош. Цо зехьа йоаяь балха ха ерригача бригада балха мел lаткъай дlахайтар, цунна боагlа бехк а беш, дlахо йолача хана из санна дар могийтаргдоацилга дlахайтар цунна. Цул тlехьагlа из санна йола моттиг нийсъялийтац цо а бригадерча кхыча болхлоша а. Бригадерча цхьан ремонтника бехкагlа зlамига хьовзам хилар консервщикий балха гlа. Из дош а пятиминутке дийцар ремонтникаша. Уж санна кхы дукхха а масалаш доаладе йиш я бригадира ше керте латтача коллективана юкъе беча балхах лаьца. Цудухьа цар массане а чlоагlа лоархlаши сийдеши ва из.

Армавирски механико-технологически техникум чакх я яьккха нов. Соломахии цига балха веча ер дийлагlа шу мара дац. Цу лоацача хана шийна дика кхетадаьча хьинаре къахьегарца. Бригадирaлла из хьожаваьча хана тlехьаюсаш яр хlанз из керте латта ремонтникий бригада. Ше цига керда балха вена саг воландаь дуккхача хана денз цига къахьегаш, йоккха опыт йолча ремонтникашца дага а вуьлаш, бригада болх тоабара хьадда йола мероприятеш белгалйоахар цо. Хlара дийнахь баьча балха итогаш а еш, уж мероприятеш мишта кхоачашъю хьожар Владимир Алексеевич. Иштта къахьегам вlаштlехьбаккхар бахьан долаш дукха юкъ ялалехьа пачхаьлкхен планаш тlаийца социалистически декхараши тlеххоачашде яьлар бригада. Дукха ха ялалехьа болх дика барахи лакха къахьегама толамаш доахаш хиларахи бригадана елар коммунистически къахьегама сийлен цlи. Цу цlера сий лакха лоаттадеш хьайоагlа цхьа дезал санна барттайна, дукхача къамехчa нахах латта бригада. Юкъера лаьрхlача хlара сменагlа нормаш 125—140 процент кхоачашъю цо. Хlаьта цхьаккха сакхат долаш хилац цо баь болх.

Иштта къахьегача бригадира нов. Соломахина дукха Сийлен грамоташ, ахчан премеш тийнай. Хlаьта къахьегама книжка тlа дlа а яздеш яьха баркалаш а дукха да.

Общественни балха тlа яьха баркалаш а дукха да.

Общественни балха тlа а хьинаре дакъа лоац цо. Из хинназ Ленински райсовета депутат, хlаьта хlанз завода партбюро член ва из.

Шоай дикагlбола ремонтникаш бувцача хана завода кулгалхоша эггара хьалха цlи йоаккх сварщика Алероев Юсупа Илеза. Балха моттиг ца хувцаш цо цига къахьега 14 шу гаргга ха я. Сварщика эггара лакхагlа йолча пхелагlча разрядагlа къахьегаш ва Илез. Ший болх цунна дика бовзаш хилар бахьан долаш моллагlа керда ремонтник заводе балха веча сварщика говзал lомае цунга дlалу. Хlанзлехьа иттех ремонтника во ший балхах кхетаваь цига хьинаре къахьегаш. Уж балха тlа хьалха латтарий мугlараштa юкъе а ба. Царех доккхал ду цо. Хlанз а тlехьа шоай балхах лаьца каст-каста цунна дагабоалаш хул цун хинна учеикаш. Хоза хеташ парна новкъостал ду цо, сварщика говзал кlоаргагlа дlайовзийташ хьехамаш ду. Цудухьа оал цох цунца болх беча нaха тха бокъонца вола новкъост, башха-дика производственник, хьехархо аьле. Уж боккха мах бола дешаш да. Цар хьахьокх бригадерча болхлоша цун чlоагlа сийдеш хилар.

Хьинаре къа а хьегаш цо даьхача къахьегама толамий лакха мах баьб. 1967 шера цунна елар «За доблестный труд» яха медаль, хlаьта соахк Илеза елар ленински юбилейни медаль. Итташ я тийна Сийлен грамоташи яьха баркалаши.

Ийслагlча пятилетка хьалхарча шера план кхоачашъяра къахьегама вахте латтачарна юкъе а хьалха латт карагlдаьнначох кхоачамбаь lеш оамал йоаца сварщик нов. Алероев, Массаза а ший смении нормаш 150—180 процент кхоачашъю цо.

Б. КОСТОЕВ.

Оаха яздаьчун лерагlа

Укх бетта хьалхарча дийнахь арадаьннача «Сердало» газета тlа кепатехаяр «Сенажа меттел... lаьржа холаш» аьнна корта а болаш йола рейдови бригада материал. Наьсарен районерча цхьадолча боахамашка доакъар кийчдеча хинна кхоачамбоацараш дувцар цу тlа.

Цу материалах лаьца Наьсарен района юртбоахама управлене начальника нов. Сагова редакцега укх тейпара хоам бу:

«Цу статья тlа белгалдаьха кхоачамбоацараш долаш хиннахилар «Сердало» редакцега дlахойт Наьсарен района юртбоахама управлене. Совхозий доакъар кийчдеча бригадай коллективашта юкъе из материал йийша а йийца кхоачамбоацараш дlадахара хоадам болла гlулакхаш а даьд.

Доакъар кийчдара гlулакх во хилар чlоагlа дlахайтад Наьсар-Кертерча отделене Управляющега нов. Бекмурзиевна. Из критически материал газета тlа араяьнначул тlехьагlа дикка тоаденнад доакъар кийчдара балхаш. Июль бутт бекъалуш 2162 тонн йоли планах 1000 тонн йолла лаьрхlа хиннача 2080 тонн сенажи кийчъяьй. Иштта активни вентилироване методагlа 500 тонн йол, 12 тонн витаминни хьоар кийчдаьд. Района цхьанна боахаме яц АВМ-0,4 яха агрегат. Дукхача хана денз болх ца беш хинна ЛСТ-400 яха тиша 2 агрегат юха вlашагl а елла кийчду «Назрановский» совхозе хьоар».

Электромашинкаш кийчъераш

Эггара лоархlамегlа бехктокхамегlа я тха заводе оаха къахьегаш йола экспортни участок. Хlана яьлча доазол дехьарча мехкашка дlа мел ухийта электросверлильни машинкаш тха бригадерча 15 сага кулгех чакхйоал. Цар дикал а хозал а царех тийша я. Царех тийша да тха завода коллектива сий а.

Цу гlулакхо ца хаддеш тхоай опыт, знанеш совйоахийт тхога, тхоай профессе кlоаргал дикагlа йовзийт. Иштта тхо тхоай балха къайленашта тlакхувш хиларагlа лакхъяьй оаха тхоай квалификаци. Тхона юкъе цаl болхло вац шишша — кхоккха смежни профессеш йоацаш. Хlаране эггара лакхагlйола 5-гlа разряд я. Цхьанахьара болх кхоачабенна с хlанзехьа бе ца безаш хlама нийеделча кхыйола балха моттиг хьалоац хlаране. Хlаьта дlахьеха ца лезаш дика а ду ше дlавенна гlулакх.

Цхьанне шоллагlчоа дlахьехаш а дlахьокхаш а хьалхагlа дукха балха миногаш йовра тха цехе. Хlанз йовц. Цу гlулакха тхона новкъостал дераш дукха ха йоацаш оаха вlаштlехьдаьха технологически карташ да. Хlара балха моттиге е езаш йола производственни операци тlайолаш хьалтеха доахк уж. Нагахьа санна оатхал мишта дlаоттае еза, е операци мишта дlайолае еза аьнне шек воале цу картагахьа юха хьажа мара везац. «Цо «хьаоал» де дезар».

Уж карташ оаха тхоай балха юкъе даьхача хана денз хоаллал айеннай тха къахьегама овсарле, продукце дикал. Пайдане хlама да из. Дайзад болхлошта царех доала беркат. Цудухьа хоза леладу цар уж карташ. Хьалхагlа духхьала хьалтохарал совгlа кхы lунал дацар царна. Хlанз кизгаш техача рамкашка чу а дехка кхы а сихагlа бlарг тlакхоачаргболча лала уж болхло нийсача новкъа воаха ший тайпара компасаш.

Хlаьта а духхьал уж карташ хиннад аьнна болх дика дlагlоргбац опыт, знанеш ца куле. Уж тхох хlаранега йолаш я аз яьххача гайпара. Цу гlулакха ший лард я. Из фу лард я аргда аз. Кхыйолча балха участкашка каст-каста хувцалу болхлой: дlаух, керда бараш хьайибу. Тха участке дац из. Укхазара болхло дlаваьлча цхьа доккха хlама хилча санна хет. Хов сона: хьашташ, хlаьта алапеш дукхагlа долга да аьнна кеталургда ер мугlараш дешараштa. Иштта дац из. Алапеш ерригача заводерча болхлошта санна баьча балха дикалга дукхалга хьежжа тел тхона а. Тхо вlашка увзар, аз лакхехьа аьннача тайпара хьалхашка латта бехктоккам а ба (тхоай завода сий доазол дехьа дlахьокхараш тхо да), хlаьта ца хаддаш оаха тхоашта юкъе болхлочун сийнах лаьца бу кхетама болх а ба. Кадрови болхлочун сий лакха лоаттаде lомабу оаха нах, тхоаш а lомалу.

Иштта цхьа сов айдаь шаьра а ца дувцаш «мораль» а ца ешаш дег чура доагlача дешаща лу оаха из кхетам. Цу гlулакхах дика кхеташ боккхача безамца из тха юкъара уйла хlаране кер чу яхийта ховш ший тайпара пропагандисташ ба сборщица Оздоева Хьулимат, парторг сборщица Яшина Нина, кабельщица Гагиева Мадина, слесарь Точиев Махьмад, кхыбараш. Дешаца бенна, ца lеш шоай къахьегамца а хьокхам тел цар тха коллектива болхлошта. Цхьа 30 совгlа зlамига а йоккха а операцеш я тха участке электромашенаш вlашагlйохкаш е езараш. Тхона юкъе цаl болхло вац царех из е вож е хац сона аьнна юхагlорта везаш. Завод lойилалча денз из болх беш хьабоагlараш дукхагlа ба тхона юкъе. Царгара дlаlомабеннаб вожаш а. Царна юкъе къаьстта дика ка йоалаш я коммунист Яшина Нина. Тайжа, сиха лел цун кулг, цо яь операци тешаме хул. Дика болхло, ший гlулакха говзанча хиларал совгlа хьинаре дакъа лоац цо юкъарча вахаре а. Тха участке кхычахьарчул дикагlа эстетика хилара эггара хьалха цунна ала доагlа баркал. Цунгара дlадоладеннад болх йиcте баьлча хlаране ший моттиг цlеньяь лостам белга, хlаьта юхе лоттана зизашта хий а теха мара смеьщикага дlа ца лулга. Цу цlенало, лостамо са айду, бlарга lоткъам бац. Из гlулакх сага унахцlеналон а хlаьта къахьегама овсарлен а мел накъадоал ховш ма дий.

Цу аз дувцача моральни гlулакхаша, опыто, знанеша, хlаранена ший болх безаш, цох дlайийна хиларо цlаккха хьалхле дlа ца хецийта торо хулийт тхога. Ер кхоалагlа шу да оаха коммунистически къахьегама коллектива цlи лелаю. Задани тlеххоачаш ца еш бутт дlабахийтац. Дика чакхдаьккхад дlадаха ах шу. Цу юкъа цаl рекламаци енаяц продукци во я аьнна. Дукха хlама ца эшшаш хlанзлехьа ворхl бетта план а кхоачашъяьй оаха. Продукце дикал хьайечa тха къоначa тlахьожамхочун Даскиева Марета цlи ца яьккхача ногьяц. Хала да цун бlаргах брак тилийта. Хlара бетта чура а тlера а техке цун кулгех чакхйоал оаха хьаю уж чоалхане 800—900 электрически машенаш.

Аз доккхал ду тха коллектив иштта ший гlулакх довзаш а, барттайна а йолаш. Иштта болча низаща хала дац хало эшае, лоархlаме хиннадар аьнна хьалхашка оттадаь декхар кхоачашде. Из оаха да а ду.

Б. НАЛЬГИЕВ
Назранерча Ахриева цlерагlча завода экспортни участка бригада бригадир.

КЪАХЬЕГАМА ТОЛАМ

Старогрозненски бурувтохара балхий управленерча бурувдеттача мастера Олейников Леонид Денисовича кулгалдеча бригада дика къахьег укх шера. № 62 йолча скважинана тоха бурув 4297 метр кlоарг а долийташ 15-ча июле, ханал цаl-ах бутт хьалха, кхоачашъяьй цо бурув тохара бархl бетта план. Из толам боаккхача хьинаре къахьегарца белгалбаьнна ба бурувдеттараш нн. Греминок, Кудрявцев, Гринин, цар гlончаш Кравцов, Кукса, кхы дукхха бараш.

Бlаьрчача шера уаарни къахьегара инициатива дlайслаьча Октябрьски революце орден лелаеча «Старогрознефть» НГДУ районни инженерно-диспетчерски служба коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латт цхьоалагlча служба мехкдаьтта-хой. Ер шу доладелча дена цар планал совгlа даьккхад 8 эзар тонн «lаьржа дошуви» 10 миллион кубически метр гази. Июль бетта мехкдаьтта даккхара план графикал цхьа ди хьалхен газ яккхара задани а ди хьалхен кхоачашъеш хьабоагlа уж июль бетта. Къахьегама овсарле планагlа лаьрхlачул кхо процент лакхъяьй цар.

Укх шера цу районии инженерно-диспетчерски службе мехкдаьтта кlеж а тохийташ болх бе йоланлийтай керда кхо скважина. Хьинар айденна къахьегаш я цига мастераш А. К. Разумный, И. И. Цыбин, В. П. Стибунов керте латта бригадаш.

Л. МОИСЕЕВ.

Яхье котбаьннарш

Дlадахача шоатдийнахь lуйрийна шоай салоlа ди доллашехьа Грозненски «Электроприбор» заводе къоначa фрезеровщикий, токарий, слесарий конкурсе дакъа лаца баьхкабар вай республикерча тайп-тайпарча предприятешкара къона специалисташ. Заводе дlачувоаллача хьалтеха доал «моаршал да республикански конкурсе дакъа лоацача къоначa токарашка, слесарашка, фрезеровщикашка» яха транспарант.

Цхьайтта сахьат доаллашехьа конкурсе дакъа мел лоацараш гулбелар завода механически цехе. Професех дикагlбола болхло яха сийлен цlи яккхара яхье баьннарашка моаршал хоатташ къамаьл дир ВЛКСМ Нохч-Гlалгlай обкома организационни отдела заведующе Турпаханов Мухтара.

Конкурсе дакъа лоацарашка чертежаши оатхалаши дlа а енна дlаболабелар болх. Ерригa уйла тlаяхийта ший станока тlа оатхал хьаеш ва къона токарь КПСС членалла кандидат вола Кузьминов Александр. Цо кийчъю оатхалаш массаза тlехдика мара хилац. Шоллагlча станока тlа оатхал хьаеш я Шавлаева Малика. Сиха лел цун кулгаш. Кхо шу совгlа ха я къона коммунистка токарь йола. Технически тlахьожама отдела болхлой тlахьожам боацаш продукци кийчъю Маликас. Цахаддаш лакхъю цо шийн балха говзал. Хlанз дешаш я из механизацеи учетеи техникуме. Общественни балха тlа хьинаре дакъа лоац. Из я ВЛКСМ Нохч-Гlалгlай обкомеи профсоюза обкомеи член.

Кийчъю продукци дикагlа хилийтара къовсам лоаттабарал совгlа шоай завода марка сий лакха лоаттадара къовсам лоаттабеш ба Суслов Петр, Маркин Виктор, кхыбараш. Конкурсе хьалхара моттигаш яьхар цар.

СУРТА ТlА: (лакхехьа) къоначa токарий, фрезеровщикий, слесарий яхье хьалхара моттиг яьккха «Электроприбор» завода токарь А. Кузьминов (лохехьа) цу яхье шоллагlа моттиг яьккха «Пищемаш» завода токарь М. Шавлаева.

А. ПАРХОМЕНКО,
Грозненски «Электроприбор» завода инженер.
Автора сурташ.

«СЕРДАЛО»
2-гlа оагlо, 22 июль, 1971 шу.

ШИЙ БОЛХ БЕЗАШ ХИЛЧА

Наьсарен районе къьнагIча механизаторех лоархIаш ва Беков Алхаста Махьмад - Гири. Цун берриге къахьегама никъ бувзабенна ба трактораша, комбайнаша, кхыча юрта боахама техникаца.

Эггара хьалха из трактора тIа болх бе волавелар 1938 шера ше ваьча ТIой-Юрта. 1944 — 1947 шерашка из кулгаллеш хилар Казахстанерча Петропавловски областа Петропавловски районерча боахама тракторни бригадана.

Цу хана из вахийтар юрта боахама механизаце Петропавловскерча школе бригадирий курсе деша. Техника дика йовзаш. хIаман зем болаш вола Беков инструкторалла хьожавир школа яьккха ваьлча. Пхе шера бир цо из болх.

1952 шера эрий даьда лаьтташ карадерзадеча механизатораш эшалга а ховш из вахар Кустанайски областа Затобольски района № 347 йолча совхозе болх бе. Тракторни бригада бригадир а волаш ялх шера хилар из цу совхозе.

Цул тIехьагIа Махьмад-Гири ший дезалца юха цIавоагIа ший хьамсарча ТIой-Юрта. Укхаза юха а шийна беза болх бе волалу.

Диъ шера хилар из укхаза тракторни бригадана кулгалдеш, тIаккха комбайна тIа болх беш.

ХIанз Махьмад-Гири болх беш ва «Назрановский» совхозе. Хьалхарча шин шера комбайнер а хинна из вахар цу совхоза № 4 йолча тракторни а кхашка балхаш дерий а бригада бригадиралла.

Массаза толамаш совдоахаш хьайоагIа хьалха тIехьаюсаш хинна из бригада.

Комбайнер волча хана планагIа 190 гектар ялат хьакха дезача Махьмад - Гире чуэцар 300 — 350 гектар ка бола ялат. Цу хана ше Iоаяь балха опыт къонача механизаторашта дIахьехаш ва бригадир. Дика организатор, нахаца барта ваха ховш волча цунна хала дац бригадана кулгалде. Цудухьа я бригада совхозе хьалха латташ. ДIадахача шера бригада лелаьча 300 гектар гидуаргий хIара гектара тIара планагIа 10 центнер мара йоацача чуийцар 12,5 центнер.

Дика хьийкъаяр цун бригада лелаяь хьажкIаш а 300 гектар ялеташ — 300 гектар силосан дIайийнаяр уж. ХIара гектара тIара цар чуийцар 31 центнер фуъалъяьха хьажкIаш, хIаьта хIара гектара тIара 300 центнер яла езача 360 центнер яьнача хьажкIех еллар дукха силос. Кхыча бригадай коллективашчул дуккагIа йол а Iалашйир Бекова бригада. ПланагIа 700 тонн йол Iалашъе езача цар аргIаш дир 1100 тонн дикача аьлах, Дукха ха йоацаш боккха кхаъ хилар Бекована. ДIадахача пхе шера даьхача толамех цунна делар правительственни совгIат — Къахьегама ЦIеча Байракха орден.

Говзача механизатора Беков Махьмад - Гире наькха тIа йоахк «Эрий даьда лаьтташ карадерзадарах» а В. И. Ленин ваь бIаь шу дизара сийна енна юбилейни а медалаш. Иштта укх шера цунна елар болх дика вIаштIехьбаккхарахи техника дика лелаярахи Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахама Министерства «Сийлен грамота», Иштта кхы а я цунна тийкла грамоташ

ХIана Бекова бригада членаш тIатеIIа болх беш ба доакъар Iалашдеча, ялаташ чуэцача. Укх шера я бригада дика толамаш доахилга гуш да балхага хьежача.

Цхьан дешана аьлча КПСС XXIV съезда решенеша дог гIоздаьккхача бригада членаша цхьаккхе а хало ца лоархIаш къахьег йислагIча пятилетка хьалхара шу толамца чакхдаккха гIерташ.

Н. СМИРНОВ.

Дукха ха яц Грозненски ремонтно - механически заводе Мисерханова Малкату балха ена. Цхьабакъда, завода болхлоша чIоагIа лоархIаши сийдеши я из. Хьинаре къахьегарца даьжкхад цо ший сий. Республикерча бурувдеттараштa эшача турбобураштa, насосашта, вертлюгашта ремонт еча хIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачашъю цо.

СУРТА ТIА: болх беш я М. Мисерханова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Толамий лард

МалгIабика района «Алхан-чуртский» совхоз доахан кхоабаш я. Цудухьа совхоза кхашка дIайийнача культураштa юкъе керттера дакъа дIалоац доакъара культураша.

Совхоза шоллагIча отделене кхашка долх тхо. Укхаза чуэцаш латт мукх. ДIа мел хьежача бIаргагуш я болх беш йола тайп-тайпара техника. Тхо долхача наькъа аьттехьа кхо ди хьалха мукх чуийца мукъадаьннача лаьтта оахам деш йоахкар трактораш. Совхоза парткома секретара Барахоев Махьмада Идриса дувц:

— ХIанзле 1000 гектара тIара мукх чуийца баьннаб тха механизатораш, хIаьта мукъадаьннача лаьтта оаха а оахаш, шоллагIа юв культураш дIаера кийчду оаха. ХIанзле аьхар 600 гектар гаргга лаьтта да.

Совхоза кулгалхоша кхетаду из болх кхы а сихагIа бе безилга. Цудухьа лаьтта оахаш хинна 14 агрегат кIезига а хеташ укхаза кхы а 3 кийчъяьй, царех 2 тхо укхаза долча дийнахь кхашка болх бе враяьлар, хIаьта кхоалагIа йолча тIеххьарча агрегата кхоачамбоацараш дIадоахаш бар механизатораш.

Дувцилга яц из лоархIаме болх хилар. Совхоза кулгалхой, берригача а коммунистий теркам тIабахаб лоацача хана цхьаккха а буртиг ца бойташ мукх чуэцара. Совхозе хьалха денз хьадоагIаш да ялата культураш групповой методаца чуэцаш, тхо укхаза долаш тхона бIаргагуш болх беш яр 18 комбайн. Совхоза керттерча агронома Гетагазов Османа Бориса аьлар «Укх 370 гектар долча кхай тIа оаха болх бу кхоалагIа ди да, ца халдаш болх беш 18 комбайн я, тахан укхазара тхоай болх чакхбаккха лерхI оаха». Болх беча комбайнашта юкъе къаьстта белгалйоалар Амаханов Ахьмада комбайн. Парткомо, администраце ЦIеча вымпелаца белгалдаьхад цун къахьегама толамаш. Механизатораштa юкъе шерра социалистически яхь яьржай. Укхаза вIаштIехьъяьхай къахьегамхой материальни моральни безам лакхбергбола мероприятеш. Норма кхоачашъярах комбайнера 6 сом доагIа. цул совгIа 150 процентага кхаччалца норма кхоачашъярах 60 процент тIатох ахча, хIаьта 150—200 процент норма яьчоа — 5 сом, 200 процент совгIа норма кхоачашъяьчоа цхьа тума премиш лу. ХIара денна баьча балха итогаш ю, арахец «Къахьегама листокаш». Балха ди чакхдоаллаше а хIарацена ше фу даьд хов, даьчох шийна доагIа ахча хов. Иштта, кхоалагIча отделене тхока бIаргаенача «Къахьегама листокаш» тIара тхона хайфа комбайнерашта юкъе лелача социалистически яхье хьалха Арчаков Салман латтилга. Норма 12 тонн йолча 31,5 тонн мукх арда вIаштIехьдаьлар цун. ХIаьта цунна цох 25 сом алапин цхьа тума премии — дерригa а 35 сом хьожадаьд. Дика къахьег Киев Асхьаба, Ваделов Исраила, Аушев Мухарбика, кхыбараша.

Бакъда, цар балха юкъе уж бехке а боацаш болх юхатетташ новкъарленаш нийслу. Кхай тIара складе мукх дIаккухьаш цу дийнахьа 20 гаргга машен яр. Цар болх лерттIа вIаштIехьбаьккхача уж тоъаш хургьяр, хIаьта укхаза каст-каста мукх дIаэца машен ца хилар бахьан долаш сайца латта комбайнаш бIаргагора. МалагIа бахьан да из иштта хилар? Мукх дIаккухья склад гаьна мичай, машенаш а тоъаш ма йий, Из бахьан гучадаьлар тхо центральни складе кхаьчача. Нагахьа санна комбайнераш, шофераш сагота, сиха бале, склада заведуюши вола Хамхоев Султан дукха сагота вацар. Машенаш йоассаеш дукха ха йоаккхар, йоассаяьчул тIехьагIа а дукха ха йоаю склада коара каьхаташ язъдеш ара ца йоалийташ. ПланагIа 16 центнер чуэца безача 27 центнер чу а эцаш, къахьегача совхоза болхлоша дош лу хьалхашка латта дехкар толамца кхоачашде Из я толамий лард.

А. ЮНУСОВ.

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДУ

Укх шера план 27-ча декабре кхоачашъяра социалистически яхь яьржай Октябрьски районерча нов. Коротков керте латтача газах бензин доаккхача цеха сменашта, бригадашта юкъе. Мехкдаьттаца хьайоагIача газах цIендаь бензин хьакъоастадара чIоагIа къовсам лоаттабу цеха болхлоша. Газ чакхъяккхара технологи цахаддаш эргайоах цар. Цох доккха беркат даьннад. ВорхI бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй коллективо. Ер шу доладелча денз ара а хийца реализаци яьй по 4 эзар тонн совгIа долча бензица. Цох кхоачамбаь Iеш яц из. ХIара дийнахьи буса планал совгIа итташ тоннаш бензин арахец газ чакхйоахараша.

Цеха бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай машинист Сальникова Нина Ивановна керте латтача бригада, ВорхI бетта план 118,5 процент кхоачашъяьй цо. Цул дукха тIехьа ца юсаш къахьег машинист П. А. Походнев керте латтача бригада а. ВорхI бетта задани 116 процент кхоачашъяьй цо.

Уж къахьегама толамаш доахача хьинаре дакъа лаьцад цеха рационализатораша а. Ер шу доладелча денз цар кийч а яь производствана юкъейнхьай 26 рационализаторски предложени. Цар пачхьалкхена 22 эзар сом пайда баьб. ДикагIболча рационализаторех лоархIаш ва слесарь нов. Чудков, воккхагIвола машинист нов. Даудса, мастер нов. Шипага, кхыбараш. Царех хIаране массехк рационализаторски предложени кийчъяьй укх шера.

Август бетта чотах къахьегача цеха коллективо юкъера лаьрхIача хIара сменагIа нормаш 120—125 процент кхоачашъю.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ПЛАНАЦА ДЕЦЕ А...

Халкъа кица да «шура Iатта метта тIа я» яхаш. Цудухьа, боккхача лоархIаме да Iан замалахь хьайбашта тоъал доакъар хилийтар. Цу гIулакха хьалхе а оарцагIбаьнаб вай республика юртбоахама къахьегамхой. Ховш ма дарра доакъар дукха хиларал совгIа из тайп-тайпара а дика а хила деза. Из дерригa дика кхетадеш шоай низ, хьинар ца кходеш къахьегаш ба Гудермески района «Дружба» колхоза кхаш леладераш. Доакъар Iалашдара ханнахь йоакхо йир колхозхоша. Парткома, колхоза правлене инициативагIа май бетта вIашагIъеллар укхаза доакъар Iалашду бригада, цунна кулгалде оттавир йоккха опыт йола механизатор Десаев Ваха. Бригадана тIачIоагIйир шиъ тюкаш юпресс, шиъ ши метр шорал дола сенокосилка, паркхаш хьалтела агрегат, йиъ чархаш йола трактор, кхыйола техника. Iалаьмате дика вIаштIехьбаьккхача балхо лакхара къахьегама толамаш даха вIаштIехьдалийтар. ГIожа доакъар Iалашдара шера план 15 июнь тIакхоачаш кхоачашйир колхозо. Планага хьежача Iалашъе езар 675 тонн йолча цу хана Iалашъе вIаштIехьдаьннар 687 тонн йол яр. Планага хьежача Iалашде дезар 600 тонн ча долча аргIаш а даь дIаоттадаьр 670 тонн хилар. Дерригa а гIожа доакъар тюкаш а чь фермашта юхе аргIашка дIаоттадаьд. Колхозхоша лаьрхIар 100 тонн сенаж кийчъе, хIаьта лаьрхIар хIанзле кхоачашдаьд.

Колхозе лаьрхIад иштта планал совгIа моша доакъар Iалашде а, цу даькъе 2300 тонн хьажкIа силос кийчъе а. ХьажкIашка хьежача гуш да из план тIеххкоачашъе вIаштIехьдаргдолга. ХIаьта цу гIулакха хIанзле еррига кийчо яьй колхозе: техника, болхлой, транспорт хьажкIаш чуэца кийча ба, аIаштIехьъяьхай силосин сооруженеш.

Колхоз доакъарца Iалашъеш толамца къахьег тюкаш еш болча Ахьядов Масхуда, Байсангуров Iалауде. Смени задани 10 тонн йолча, цар хIаране 12 тонн аьлах тюкаш ю. Йол хьоккхаш болча Хамуев Мовлада, Межидов Хасмухьмада нормага хьежача 7 гектар йолча 8—9 гектара тIара йол хьокх, Шоай смени нормаш 110—120 процент кхоачашъю аргIаш дертташ болча Израилов Асвальда, Бутуев Супьяна, кхычар а.

М. ИНАРКАЕВ.

ХА ЗЕХЬА ЙОАЯЦ

Гурахь бийна, мукх, кIа хьакха доладаьд лоамашта юхе ядача районашка.

Шаьла района «Джалка» совхозера дика хьийкъа культураш дIайийнача кхашка араяьлар хьалхе а дика ремонт яь, тоаяь ка бола ялат хьокха ткъаь кхоъ комбайн.

Сиха а ца дойташ а чуэца дезаш ши эзарн ах эзарн гектар ялат да боахаме.

Эггара хьалха «арен кемаш» ялат хьакха доладелар. Белгатой яхача юртарча пхелагIча отделене кхашка. ХIара гектара тIара 19 центнер а боаккхаш сиха чуийца баьлар 300 гектара тIара мукх. ХIанз сихдаь хьоккхаш лагт кIа.

Совхоза кертера агроном В. Е. Федорчук тхоашца а волаш тхо дахар кIа дIадийнача кхай тIа. Бийсанна хиннача йоачаша тIоададаь хинна лаьтта «безостая-1» яхача фух долча кIинна канаш докъалуш доагIар. Кхайна йисте латтар комбайнаш. Укхаза вар отделене агроном Усманов Ахьмад а.

Цхьа ха яьлча комбайнаш дIайолаялийта аьнна команда елар Ахьмада. ЦаI воккхан тIехьа йолаш болх дIаболабир 9 комбайно. Групповой методаца хьокх укхаза кIа.

— ХIара гектара тIара 26 центнер дошув санна цIена кIа доал тхона, — хоза хеташ дувц нов. Усманова. — Ялат хьоккхача къаьстта белгалваьнна болх беш ва комбайнер Баснакаев Ахьмад. Денна йоала задани цо шозза кхоачаш ца еш ди дIадодац.

Балха 8 дийнахь хьекха а аьрда а даккха дерхI укхаза дерригa кIа.

ПхелагIча отделенера даьнна тхо долх ЗIамигача АтагIарча кхоалагIча отделене. Лоамашта юхегIа да цар кхаш. Цудухьа тхо цига кхаьчача дийнахь мара болабаланзар укхаза кIа хьакха. Укхаза кIа чуэца ера йиълагIча отделенера комбайнаш а. Дика да цу отделенера ялат. Комбайна кIалара доагIашехьа ялат дIайдеча пункте дIадахийта мара ца дезаш да из. ПланагIа доагIачул 4 центнер дуккагIа доал кIа хIара гектара тIара.

Хьалхарча дийнахь геттара дика дIаболабир болх комбайнераша Халидов Рамзанен Шахабов Шамал-Хьажаси.

Отделене чуэца дезаш да 800 гектар кIа. Цу тIара ткъо эзар центнерал кIезигагIа из ца арда дош а деннад механизаторашa.

Ялат чуэцар дика леле а дика вIаштIехьдаьхадац кхыдола балхаш. Масала, кхай тIара ча хьагуллеча из дукха юхедут волокушаша, иштта из зехьа дов аргIаштa юхедусаш а.

Тракторни бригада бригадира яхачох юхедиса ца хьагулде йохийтаргйолаш я трактора тIехьа тесса тележкаш. Дукха наха я дIалоацаргба цу балхо. Тайп-тайпара культураш хьаяьха мукъадаьнна 1150 гектар лаьтта да совхозе. СихагIа аха деза из. Бакъда, лаьтта оахаш ши трактор мара лелац. Уж а цхьаццa сменагIа мара белх беш яц.

Цул совгIа дIае езаш я мошача доакъара лаьрхIа бIаь гектар хьажкIаш. Цига а эш цхьа трактор.

ТIеккха мичара тIера йоаккхаргъя бригадира Айдамиров Адама ца гулдара трактор. Хетаргахьа дикагIа хургда кхай тIа дуса ца гулдара говр-вордаш а нах а оарцагIбоахе. СихагIа балха юкъе оза еза совхозера йиъ гусеничи трактор. Царга шин сменагIа болх байтаргбола гIулакх вIаштIехьа ца даьккхача а даргдац.

Цхьаькха а цхьа кхоачамбоацар да укхаза. Совхоза дирекце приказаца а, партийни собраней сацамашца а вIоагIдаь да совхоза а отделеней а кулгалхоша халкъа контролерашца цхьана дийнахьи буса ха де деза ялатий, кхай тIа аьнна. ХIанзалца из вIаштIехьдаьккхадац укхаза. ХIаьта кхай тIа гуш-м да бе галеш я доаххаш канаш тедаш лела бераш.

П. НОВАКОВ, агроном.

---

22 ИЮЛЬ—ПОЛЬША ЮХАОТТАЯЬ ДИ

ВИСЛАНА ЙИСТЕ ТУРБАША КIУР ТУВС

Цкъаза догIан морх санна аьшка бесарен цкъаза сигале санна сийнен хулаш дола Висла бIаргадайча дог тоха ца луш полякаш вац. Из хий хестадаьд поэташеи писателашеи, из — цIаккха а лакъаргбоаца халкъа легендайн иллейн хьаст, из увш я польски къаман гимна йиш.

Хозен са паргIатдоаккхаш долча эггара дожккагIча польски хих доккхал а деш, цIи хезача польски писатела Стефан Жеромске 40 шу совгIа ха хьалхагIа тIехьа хьаьккайкидаьд «Вислаца йисте къаьчарча городашка — Кракове, Сандомеже, Варшаве, Плоцке, Торуне, Гданьске — эзараш фабрикаш хьалъоттаргйолгах» ше дог тиша хилар. Висла чурча шийтайпара оамал йолча хи тIа гIолла боал тувсаргба дийнахь а бус а Варшавеи Гданьскеи кIор кхухьача эзараш баржаша. Низ болча плотинаша вIашагIдувзаргда хий йистош... ЦIаккха а кхоачалургболца кхеран кIоро болх лургба ноахаленита. Iалаш а ергьи, йIаьхий а ергья провинцеш. Лондонера Калькутте, Парижера Владивостоке, Гданьскера Триесте долха наькъаш вIашагIкъаьсттача хургья Варшава.

ХьатIакхаьча шу тайпара ха Вислех керда повесть язъяй хьалхагIа польскии советскии проектировщикий чертежни улгаш тIа, хIаьта цуйна дешийла дукхагIа цифраш а я. Из я халкъо Польша 27 шера «польски хиний пачхаьха» бердаш урагIъяхача эзараш заводской турбашка дIалувцайтача доккхийча гIирсех йола къахьегама повесть.

Висла тIа гIолла наькъа гIолшо, тIаккха ховргда шоана цхьан хана къеи тIехьабисан хинна мохк лоацача хана къахьегам дуккабезача халкъо къахьегарах промышленни гигантий мохк а хинна дIа миштa эттаб. Новы Тарг — из кога гIирс ба, Тарнув — электродвигателаш. ЦIи яьккхача 29 шу хьалхагIа дегIа зулам бодаш хиннача Освенцимо тахан каучук, хлор, поливинилхлоридний тел. Польски алюмине даьхе а хинна дIаэттай Скавина.

Могила яха краковски юрт дагайохийташ хIама дисадац Кракова къаьнара дакъа польски Iаьржача металлурге гигант хьалъэттача Кердача. Гутаца дуззадолийташ йолча улица цIи мара, Полякаша беташ беш оал, Къона Гута цIаккха а къалац. Тахана В. И. Ленина цIерагIйола металлургически комбинат — из йоккхийча промышленни объектай комплекс. Цигара машинаькъий магистралашка, асфальтированни бетонни наькъашка цIаккха ца хадаш дIаух дерригa дозал лаьрхIача шера 40 миллион тоннал тIех йола продукци.

ДIахо Висла тIа гIолла урагIа Тарнобжега гоннахьа ул шийтайпара пейзаж: цхьа сийрда сакъердаме-IажагIа. Порошока хьиcaперча сангала рудай бухь баькха латта Тарнобжегера гувнаши истол санна шаьра, араюккъе фега бIаьг тIа ца отташ лепа майдаши дозгаде гIерташ геттара бIайха хьеж малх.

Нагахьа санна сага кулгаша хьалъоттабаьча гув тIа шо даьлча тIаккха шоана хьалхашка хьабеллалургба 100 метр кIоарга, кхо километрга кхоачаш шера, итт километр бIаьха бер. Цу Iаьмате боккхача «бера чу — листа йолхаш электрокабелаши лалла хьалъяьча комбинате хаддаза сангала руда чукхухьа лентачни транспортераши я. Тарнобжегерча карьерашеи йоккхача сангала комбинатеи Европе эггара хьалхарчарех цхьа моттиг дIалаццитай халкъа Польшага сангала руда даккхараи сангал хьадараи.

ХIаьта кхы а лакхехьа «польски хиний пачхахь» лаца хьигане гонахьа ласт 33 миллионни польски халкъа къаьнара хIамаш тахарча деша айхха вIашагIъийнача цIрача Сандомежа. Сандомеж тахан гIоръяьна я Стефан Жеромске хестаданча архитектура памятникашцеи гонахьенашцеи яьнна ца Iеш, хи чу къегаш цIераш йоагача кизгай комбинатеца а. Кизгай промышленноста гигантах ала бокъо а йолаш оал еррига Польшана тIехдика кизга ловттадер. Цу дешаццa тIехдаькха аьнна хIама дац. Цо цхьане 30 миллион квадратни метр кизга лоаладу, еррига а хьайиццача воккхар цхьаза лоалаер 25 миллион квадратни метр мара йоацача метте.

Пулавашка шоана гургья акхарчe маьлха сердалонагIа дото бос лепаш йола тамашийна хоза хьовзаьча болата турбай, йоккхийча резервуарий, городера наьк цу бассейнаш дага а йохийташ лепача фильтоний ший тайпара лабиринт. Пулавашка 430 гектар моттиг дIалоацаш хьалъяьй польски химе гигант — Пульски азотни комбинат. Цхьаза, «хьувкьама фабрика» а оал Пулавех. Польски юрта боахама эшача искусственни удобренеех 36 процент хIанз цо лоаттаю. Шера ши миллион тонн азотни удобренеш — иштта да Вислана йистерча цу боккхача кердача гIирса «визитни карточка».

Кема гола тох шоай йоккхалга диллача Лакдерча Силезера предприятеш дагайохийташ йолча йистошка гIолла кIур беш ягIаш автозаводеи тIехдикача болатий заводеи турбаш а йолаш йолча ПНР столицана — Варшавана. Варшава къилбаседен оагIонгахьа улл городок Влоцлавек. Из хIара поляка бIаьш шераш хьалхагIа денз дагадаьллар кхоачаш хинна исторически моттиг я. Итт шу хьалхагIа укхаза духхьашха дIакъайлад Висла. Цун наькъа тIа хьалъэттай хий дIалоставду бетонни плотина. ПроектагIа лаьрххIача тайпара 72 сахьата а ца къовлаш, 40 сахьата дIакъайлад «польски хиний пачхахь». Цу гIулакха боккхача лоархIаме хиннад советски специалисташа даь новкъостал, къаьстта а «Гидропроекта» документаци, хиш дIакъуйлара советски опытах польски инженераши техникаши пайда эцар.

Балтика чу доагIача Висла хишка массе тайпара бос лепаш я В. И. Ленина цIерагIча судоверфана лоаллаха хьалъяьча фосфорни удобреней Гданьски комбината цехий хIанзара архитектура. «Болата иккаш йийха я тха комбинат», — оал болхлоша заводах. ХIаьта из белггала иштта да а да 16 метр кIоарга йоала торф колл лоабат. Иззамо йолча моттиге а комбинат хьалъяра 2,5 эзар турба а ужжамисел дукха хIаране дIоахал 16 метр йола бетонни когаш алаьттах чуахийта дийзар гIишлошъерий. Комбинат хIанзале а болх беш я, цун проектни низ — хIара шера фосфорни удобренеш 300 эзар тонн.

Халкъа Iаьдал латта 27 шу — исторически дукха ха яц. Цу юкъа традицегIа Гданьски верфе стапелаш тIа гIолла хи тIа доахача кемай оагIоех еттaш шампанске 560 шуша йохаяьй. Ужжамиссел аьнад традиционни дешаш: «Фордаш тIеи океанаш тIеи гIолла лела, польски кемаш дерий цIи хеcтае ПНР кхаь верфе хьадаьча кемай еррига тоннаж хIанзале а пхи миллион тоннал тIехъяьнай. 20 мехка байракхаш тIаягIаш лел эзар совгIа кема «Польше хьадаьд» аьнна тIалатташ марка а йолаш.

Иийна варгбоацаш дукха я Вислана йисте хьалъяьча гигантий цIераш. Алхха цаI арга вай: цар хIара шера халкъа боахама 140 миллион тонн кхеран кIор тел, 50 миллиард киловатт-сахьат хIана яккхон аьнна электроэнерги боаккх, хьаю цIонача сангала миллион тонн, форда тIа доах дукха итташ форда кемаши чкъаьрий чакхдоаха базаши, арахец бIаьш эзараш тоннаш азотнии фосфорни удобренеш, хIанзара электронни машенаши автомобилаши.

Ший бердашта йисте социализма кердача гIирсий турбаша кIур тувса Висла халкъо Польша еррига экономика бIарчча цаI а йий вIашагIювзайолийташ дола тай а хинна дIаэттай.

В. КУЗНЕЦОВ. (ТАСС).

Иерусалимски аллеяш — Варшава юкъерча улицех цаI. 1300 эзар саг вах хIанз тIема шерашка нагахьа цIа бIарчча ца доагIийташ йохаяь хиннача польски столице. Халкъа Iаьдал латтача юкъагIа городе хьалъяьй 654 эзар цIа чудола 64 керда квартал. Уж дерригаш а хIанз кийчдеча тайпара кийчдаь да. Варшаверча виъ сагах кхоъ кердача цIеношка вах.

ЦАФ—ТАСС сурт.

КАРАГIДАЬННАРАШИ ДЕ ДЕЗАРАШИ

Дукха ха яц СССР яздархой V съезд чакхъяьнна. Дийнах» Советски Союза дукхахча къамий викалаша дийцар литература дешаш.

Къаьстта боккхача лоархIаме хар яздархой съезд Советски Союза Коммунистически парте XXIV съезд хинна дукха ха ялалехьа, цу съезда решенеш кхоачашъе советски нах болабеннача хана гулъенна хилар. Парте съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашде советски яздархой кийча хилар къаьгта гуш дар Г. Маркова яьча отчетни докладагIа я иштта пренеех даьча къамаьлагIа а. Парте съезде хьакхайкаяь вай Советий мохк дегIабаря йола Iалаьмате йоккхий перспективаш, кердача пхе шера план, из кхоачашъе хьинаре къахьега доладеннача советски халкъа шийн балха тIе карагIдийнна доккхий хIамаш — цу дерригне тIахьех советски яздархой вай халкъа сийлахь-доккхийча гIулакхашка дизза дакъа лацара, шоай балхаца, шоай кхолламца коммунизма сийрда кхоане гаргайоалаеча парте а халкъа а боккъонца бола гIонций хилара. Лоаша аьча иштта дар съезде хиннача къамаьлий маIан.

Парте XXIV съезде яьча шийн доклада тIа Л. И. Брежнева аьлар: «Советски литературан искусстван болхлой Коммунистически парте хьалкхебаь ба, уж бах шоай халкъа гIулакхашцеи уйлашцеи, цар творчески кхел социалистически Даьхен гIулакхех, дагалаттарех хьакъоастае йиш йолаш яц».

Советски яздархоша шоай кхолламца жоп ду цу дешашта вай парте баьча цу боккхача маьха. Советски литература дикагIйолча произведенешка боккхача художественни низаца хьагойтай социалистически общество хьахиларен из котъяларен истори, кердача хьисапера нах хьахилар. Халкъо еза а енна дIатIанийцай коммунизм юллаш боахкача советски наькъа турпала гIулакхаш къаьгга гойташ йола, къахьегама хьинар айдеш йола, даьхенна мутIахьа хилара уйлаш лакхъеш йола, вай наькъа дуxьале еш долча гIулакхашца къовсам лоаттабеш йола произведенеш. Советски яздархоша шоай произведенешца хьагойт социалистически дунен ниа а цун хозал а, иштта цар кхайкаю цун идеяш, цо лерхIараш.

Съезде баьхкача дукхача хьаьший — кхыча мехкашкарча яздархой къамаьлашца цIаькха а цIаькха а тешал дора советски литература мел доккха, мел сий долаш, мел лоархIаш да дерригача дунен халкъаша, цар къамаьлашка ладувгIаш доккхал а курал а е лог доагIар сийлахь-боккхача Октябро кхеллача вай литературах. Дега салоIам хулар цу доккхача советски литература викал хье хиларах, цунна карагIдийннарча юкъе зIамига дале а Iайха дакъа дихьа хиларах. Советски литература яздархой йоккхача отрядо хьадаь а цо дегIакхувлаш а да. Доклада тIа белгалъяханзар къаьст-къаьстача яздархой цIераш, цхьабакъда техкар тайп-тайпарча къамий литература.

ХIара литература шийн дакъа юкъе я кхихьад, юкъе а кхухь дукхахча къамий советски литература дегIадоаладеча, — аьлар Г. Маркова шийн доклада тIа. Вай съезда бокъо я вай Даьхен кхоазткъеи пхийтта къамий метташка советски вахара бакъдола сурт юхаоттадеча яздархой хьинаре къахьегам баркалца белгалбаккха».

Дега тоам беш дар царна юкъе вай Нохч-ГIалгIай литература а хьоахадар. «Керда художественни карагIдийннараш да, — аьлар докладчика, Нохч - ГIалгIай республика яздархой а». Уж карагIдийннараш вай республикерча а цул арахьарча а книжкаш дешараш довзаш да. Уж да доккхий романаш: «БIаьшерений боадон чура», «Алан шераш», «Заьлмаха», «Беке къонгаш», «Бертий бийсаш» и. кх. дIа. Цу романаша кIоаргагIа техкал вайнехьа йIаьхий а йоккхя а йола революционни истори. Уж произведенеш эшаш а хиланза яргйоацаш а я. Цар боккха лоархIам ба вай къона тIехье хьалкхеяра даькъе. Съезде белгалдаьккхар кагирхой лакха патриотизм йолаш, советски халкъа тIем тIа а балха а карагIдийннараш лоархIаш, цар сий деш, хьалкхебара советски яздархой боккха лоархIам болаш хилар.

Цхьабакъда, съезде хинна къамаьлаш керттерча даькъе даь латтачох доацаш, дIахо де дезарех дар. Из вай вахар чухь а иштта дIаэтта да. Вай массаза а воашта хьалхашка уттадаьд ланза дараш, де дезараш. Съездо а оттадир яздархошта хьалхашка керда декхараш. Советски литературий керттерча декхарех цаI да вай заман саг массе а оагIорахьара хьагойтар. «Советски саг — литература керттера турпал». Иштта дар отчетни доклада цхьа дакъа. Цо ше тешал ду, советски сага турпала гIулакхаш хьахьокхар мел лоархIам болаш да. Съездо иштта белгалдаьккхар советски яздархоша шеко йоацаш заводийи фабрикайи болхлой вахар, цар гIулакхаш кIоаргагIа тохкарг хилар, юртарча вахаре хулаш дола хувцамаш, юртарча къахьегама сага оамал хувцалар, городи юрти вIаши гаргаозар, ахархочун къахьегам промышленни болхлочун бар санна къахьегам хулаш хилар.

Цу хьакъехьа доккхий декхараш латт Нохч-ГIалгIайчен яздархошта хьалхашка. Дукха да вай литература цу даькъе данза латтараш. Укх шера март бетта хиннача вай яздархой собране белгалдир историко - революционни темах карагIдийннарашца цхьана вай заман сага сибат хьагойтара даькъе нохчийн гIалгIайн яздархошта тIалиса декхараш хилар. Къаьстта ала доагIа вай литературе болхлой темах йола произведенеш вIалла кхоачам боацаш хилар. Цу деша къаьстта теркам тIабахийта беза Нохч-ГIалгIайчен яздархоша. ХIана аьлча сийлахь-воккхача Максим Горьке ма аллара «воай книжкай керттера турпал къахьегамах ве везаш ва, вешта аьлча творчески къахьегаш воаллача сагах». ХIаьта экономически даькъе дикка дегIаенача, нохчийн гIалгIайн къамий болхлой класс хьахиннача вай республике парте даим яздархошта хьалхашка уттадеш дола уж лоархIаме декхараш кхоачашдара тоpонаш шортта йолаш я. Лоаца аьлча хьанах яздергда, аьнна дукха уйлаш е езаш бац вай яздархой.

Произведеней художественни боарамах дукха къамаьлаш хилар съезде. Съездо белгалдир советски литература идейно-художественни боарам лакхбара тIехь къовсам лоаттабар яздархой керттера декхар хилар а из декхар кхоачашдара уж тIа а хьийхар.

Съезда резолюце тIа иштта аьннад цу хьакъехьа: «ХIанзарча хьалашка вай хьалхарчарех дола декхар а хинна дIаотт кепатохаш йолча произведеней идейно-художественни боарам лакхбар а тIехьа къовсам лоаттабар. Коммунистически общество юллаш доахка вай декхарийла да профессиональни говзала а дунен художественни культура ерригача опыта а лакхаленаш караерзае».

Профессиональни говзалах, литература художественни боарам лакхбарах дар Ч. Айтматова кIоаргга чулоацам бола къамаьл. «Нагахьа санна книжка, из Iодийшар шийна дIакаравуге, цун эхь а сакхетам а сомадоахе, вахар чухь долаш-долча хозачун е ийрчачун сурташца цун дог тохадолийте шийна а гонахьарча вахара а из цо кIирвенна бIарахьожавойя, тIаккха оал вай, из искусства низ ба!» — аьлар цо.

Дале а вай литературе нийслу тема актуальни ма йий аьле сихха язъяь, художественни оагIонгахьара ледара йола, Iойнйиша воаллашехь сага йицлургйола произведенеш. ХIаьта Нохч-ГIалгIайчен литература а цу даькъе юкъера къоастаде йиш йолаш дац. Съезде цу хьакъехьарча къамаьлашка ладувгIача хана цхьан хIаман уйла йора аз. Вай каст-каста оал сийлахь-воккхача Ленинах, цо хьакхеллача партех ца яздеш, царех шийн дош ца оалаш наггахьа поэт хургвац, аьле. Цхьабакъда, вай хьоаха ца деш дут «Мишта?» яха дош. Сийлахь-воккхача къахьегама адамий баьччах, хьамсарча Коммунистически партех шийн дош ала-м бокъо я хIаране, цхьабакъда, цун бокъо яц ше оалар эсала ала, сага дег чу дужаргдоацаш ала.

Съезде делегаташ шоай къамаьлашка дукхалбаьлар эшшача темах язъяь дале а эсала произведенеш хьаллацара. Цу деша чIоагIа лоархIам болаш я литературни критика. Съезде дукхачар дийцар критиках — литература лоархIамерча цу даькъах. Произведени ца йоагIаш тIехъяьккха могаярах аьнна ца Iеш, сов чIоагIа, из хIалакъеш йолча критиках а аьлар, цу шиннех а зулам мара пайда боалаш ца хиларах дийцар, яздархочоа а хIаьта цунца цхьан литературана а. ДIауйла йича хала дац из зулам кхетаде.

Съездо тIайийцача Советски Союза Коммунистически партега яздаьча письмо тIа яздархоша дош делар партена критикашеи литературоведашеи шоай лакха партийни мисси бехктокхамегIеи принципиальнегIеи дIаяхьара эшаш мел дар дергхиларах.

Цу письмо тIа дIахо аьннад: «Вайна хьалхашка латт керда саг хьалкхевара, советски общества духовни ганз кхоллара бехктокхаме а чоалхане а декхараш. Вахаро дIадех вайгара кхолламе майрра кердалараш лахар, вай заманна доагIаш дола керда художественни карагIдувлараш хилар. Вай тешам лу хьамсарча Коммунистически партена беррига низ, говзал, хьинар коммунизм йиллара, КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъяра дIалургхиларах».

Партена дейна из дош дагалоаттадеш, бакъдара тIехьа къахьегаш хила веза Нохч-ГIалгIайчен хIара яздархо.

БОКОВ Ахьмад,
СССР яздархой V съезда делегат.

ХИННА СТУДЕНТАШ — ХЬЕХАРХОЙ

ХьатIаккхьчар вIаштта пхе шера студенташа сатийса ди. ДIаяхача ханаца дисад цар студенчески вахаре мел хинна дикадараш а халонаш а. Тахан дейз дIа каст-каста дагалувцаргда цар барт тайнача дезале пхе шера цIаккха а доврглоацаш шоашта дег чу дийшараш. ХIаьта тахан — тахан йистебалара сайре. ДагалагIац хургдар а хиннар а. БIаргашта хьалхашка латт алхха цаI — диплом.

Института йоккхача актови зале (тхона йовз цун массе миIинг — зале а сцена тIа а) вIашагIкхийтар укх деношка филологически факультете хинна студенташи цар хьехархойи. Торжественни собрани хьайийллар декана заместитела И. А. Дахкильгова. Собрание къамаьлаш дир парткома секретара нов. Иванова, факультета декана нов. Алироева, кхыча хьехархоша. Цар массане а дийцар къахьегама новкъа цийсдургйолча халонех, уж эшае дезарех. ХIаьта дукхача выпускникаша баркал аьлар институте шоашта кIоарга знанеш яларах, кхетам совбаккхарах.

Институтера дешар чакхдаьккхал. Долче бетта салеIачул тIехьагIа — школа, бераш. Сона хетаргахьа со гIалат варгвац из бехктокхаме гIулакх хьал а лаьца толаме дIадахьа 86 филолог кийчваьча хьехархошта выпускникий цIерагIа дег тIара баркал аьлча. Уж ба тхона кIоарга знанеш енараш, хIаьта балха хьалха латта опыт йовзар тхох тхоаех тийша да.

И. БАРКИНХОЕВ,
Педагогически института выпускник.

ЕВРОПЕ — ЧIОАГIА МАШАР

Массане юкъара машар чIоагIбарен кхоххам кIаьдбарен юкъмоттигерча проблемаех цаI я дунен шоллагIа тIом бахьан долаш нийсъенна территориальни политически реальностaш бакъъяь тIаэцара лаьда тIа европейски кхерамзле Iалашъяр. Европера машара лардаш чIоагIъяра даькъе боккхача лоархIаме хила йиш йолашн хила езаши я кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладарен проблемашта хетаь ерригача Европа юкъара совещани.

СССР-ей кхыча социалистически мехкашен оттаь цу тайпара форум хьаелларах йола из идея тIа-тIа дуккагIчар къоабалъеши хьаллоацаши я. Ерригача Европа юкъара совещани гулъяра шоаш тIехьа хилар хьакхайкадаьд Франце, скандинавски мехкий, Исланде, дукхача кхыча паччахьалкхений правительстваша. Итале кхыча мехкашарча гIулакхий министр А. Моро дукха ха йоацаш СССР-е вара итогегIа яьча советско - итальянски коммюнике тIа белгалдоакх, шинна а оагIоно «совещани эггара гаргегIча хана гулъелга шоашта хьашт долаш хилар». Совещани кийчъелга практически наькъа тIа даккхара предпосылкаш кийчъергйола инициатива гойтай Финлянде правительства.

Европа кхерамзле чIоагIъяра тIа-тIа дуккагIа оарцагIъювл континента шерра общественность а. Цунна дола эггара тIехьара тешалаш — укх шера май бетта Будапеште хиннача Дерригдунен машара совета Ассамблея решенеш а хIаьта иштта июнь бутт бовш Брюсселе европейски общественноста викалаш консультативно вIашагIкхетара итогаш а. Из вIашагIкхетар долча хана барт вIаштIехьбаьккхар европейски кхерамзленнен цхьана гIулакхаш леладарая тIехьара общественни низий викалий Ассамблея чакххъяккхара хьакъехьа. Цу тайпара Ассамблея гулъяро, шеко йоацаш новкъостал дергдар укх тарггарча ханашка европейски кхерамзлен дешаех йола, царна хьашт долаш мел йолча паччахьалкхенашта хьайийлла йола совещани яра.

Ерригача Европа юкъара форум шоай хурдаь сихагIа гулъяйта гIерт Европа парламентареш профсоюзни, кхалнаьха, кагирхой кхыйола массови общественни организацеш. Укх деношка Варнемюнде чакхъяьннача прибалтийски мехкий, Норвеге, Исланде парламентарийн общественни деятелийн конференце тIайийцача машарен кхерамзлени дешаех йолча заявлене белгалдоакх. Европе позитивни аьттоаш хилар бахьан долаш кхерамзлен дошашта ерригача Европа юкъара совещани гулъе ха хьакхаьча хилар. Совещани гулъяра шоаш тIехьа хилар хьакхайкадир тахан Ростоке чакхъяьннача, Балтийски форда кIиранца ювзаяь яьча прибалтийски мехкий, Норвеге, Исланде белхлой конференце дакъа лаьцараша а.

Кхерамзлен дешашта йола ерригача Европа юкъара форум гулъяра идея селла шера хьаллоацаш хилар иштта хила доагIаши кхетадеши да. Цу тайпарча форумо, шеко йоацаш, новкъостал дергдар Европера — укх тIеххьарча ах бIаь шера Iалаьмате дукха цIий мохкадаьча дунен шин тIема аре хиннача континенте политически климат дIахо кIаьдъяра. Ерригача Европа юкъарча совещанех лоархIаме веха хургъяр ерригача европейски паччахьалкхенашта юкъе дагардараш дикагIа дIа-юха кхетадара наькъа тIа, цар цхьатарарча бокъонегIа экономически, культурни, кхыча доакъошка цхьана леладу гIулакхаш шердара наькъа тIа, континенте дикача лоалахойи вIаши юкъерча тешамен атмосфера хилийтара наькъа тIа.

Цхьабакъда, кхерамзлени цхьана гIулакхаш леладарен проблемаех йола ерригача Европа юкъара форум чакххъяккхара идея къоабалъеш шерра хьаллаьцаяле а, кхоххам кIаьдбара духьала латтача империалистически низаша герз Iодиллацац. Вашингтоно хьаллоаттадеш долча НАТО гIозараша хьалхагIа а санна шоай хур ду, лоархIамегIардар Малхбузехьарча Берлинах лаьца «мегаргйолаш» йола (Малхбузенна мегаргйолаш я яхилга из хилар ховш ма дий) соглашени елга а долаш, массе тайпара «хьалххагIе а бахьанаш» а уттадеш совещани гулъелга юхадаккха гIерташ. Цу тайпара тактика лелаелга кхы хIама дац дунен халкъашта юкъера тайп-тайпара проблемаш эзза баьча цхьан шодах а йийза, уж къоастаелга цу тайппара «гIорадез гIертилга мара.

Ю КОРНИЛОВ,
ТАСС обозреватель.

ПИОНЕРИЙ АХКА

ПаргIата, сакъердаме я пионерашта «Красный молот» завод. парке машенашъерий 150 бера хьайийллача П. Морозова цIерагIча пионерски лагере. Бераш ца кхетама болх бара дукха къахьег воспитателаша, пионервожатеша. Царна юкъе я воспитательница йола педагогически училища кхоалагIча курса студентка Цимлянская Валентина.

СУРТА ТIА: Цимлянская Валентина берашта дукха дезаденна книжка дешаш я.

С. ХАКИЕВА сурт.

«Светлячока» хьаьший

Сержень - Юртара хьунаш дийнъеннай укх тIеххьарча хана. Iуйран маьлхаца декача оалхазарий ашарех берий оаз, гIар-тата дIа а ийна кхы а зовнегIа йийрзай уж. Уж Iалама хоза моттигаш хьалийкъай каникулех салоIаш болча зIамагIча дешархоша. Поэтически хоза цIераш а техка хьайийлла пионерски лагераш я укказа.

Юртбоахаме къахьегаш болча даьй-ноаной бераш чуэцаш я «Светлячок» яха лагерь. Укказа салоIаш да Наьсарера бераш а. Уж долча хилар тхо укх деношка.

Хьуна юкъе гIолла долача цIенача хи чу шийн тайпара лепа фейерверк а яь доахкар бераш. Царна юкъерча цхьаболча зIамигача наьсархошта со вовзар. ХIаьта а согахьа хьахьажа мукъа бацар.

Бераш наьк де Iомадеш яр цхьа къона йоI.

Из я Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен пединститута студентка Краснюженова Мария. Шийн каникулаш берашта хетае лаьрхIад цо. Кхыча тайпара дIаяхьа а могаргдацар цунна шийн дешарах мукъа йола ха: школе деша ягIача хана денз ер санна дола ахкан денош берашца дIаккухьаш хьайоагIа из. Пионервожате болх баьб, яйзай балха къайленаш, езеннай берий оамалаш. ХIаьта ховш ма дий царца дIаIомавеннача сага царцара къаста хала долга. Иштта я Мария. Царех цIаккха ца къастар духьа яхаешнй из полинституте деша а!

Берий саготлургдоацаш цIенга сатоссаргдоацаш вIаштIехьбоаккх цо шийн болх. Тайп - тайпарча мероприятех, хозача, пайданерча гIулакхех диза да цо кулгалдеча «Ромашка» яхача берий отряда ди. «ТIоа а сагийта, ди а тохийта! Тхоай наькъа тIара даргдац тхо!» яхаш я отряда девиз. Цу иллеца дIа а доладу ди, цунца чакх а доакх.

Iалама къайленаш йовза, къамашта юкъера доттагIал, сий лакха лоаттаде, коллектива юкъе, эхь - ээлел леладе Iомабу уж пионервожате Дукха ха йоацаш «хьуна ди» яха цIей хилар лагере. Хьунашка экскурсе а баха дукха овлаш, тIо, баьцаш, жIале нускалаш, гаьнаш а ена Сержень-Юртара яр санна хьу йнр бераша. ТIаккха пластелинах да а даь оакхарий, оалхазараш «дIачулаьхкар» цу чу. Хи Iамалгаш а даьха дийна чкъаьрилгаш чухийцар. Ерригача лагере хьалхара моттиг яьккхар «Ромашка».

Строе сиха а нийса а дIа а мишта оттаргва, хIаьта илли дикагIа хьан аргла, аьнна яьча конкурсе шоллагIа моттиг яьккхар отряда.

Гучабаьннаб шахматисташ а. Хьалхара моттиг отряда председатель волча Шаьларча кIаьнкага Федорчук Олегага я. ШоллагIча туре цунца къовса кийчлуш дукха бар. Вайнаьха халхара хьалхале дIахецаш вац Наьсарерча школа - интерната шоллагIча классера Хашагульгов Миша, Дикача дикцеца, оазаца, хIаьта шаьра деша хара ерригача лагере яьча конкурсе хьалхарча степена диплом Гудермесерча Бимурзаева Светас яьккхар.

Лоаца аьлча «Ромашка» лагере цIи хеза я. Дукха таланташ я цу юкъе. Уж гучаяха ховш Красноженова Мария а я.

Со цигара дIаводаш эрсий къаьнара ловзараш де кийчлуш дар цу отряда бераш

Дукха ха йоаккхаргъя Наьсарерча бераша шоай кхыча районашкарча новкъосташца лаьца доттагIал. Сержень - Юртарча хьуний ашараш, музыка йиш ца луш. Укх шера цига салоIаш хургла Наьсарерча совхозашкара 200 гаргга бер.

М. ЗАНГИЕВ

Школьни лагерь

Ахханара каникулаш сакъердамен пайданен дIахьу Экажкъонгий-Юртарча дешархоша. Лакхерча классай дешархой совхозе болх беча шоай даьшта-ноаношта новкъостал деш царца хул, зIамагIа бараша пионерски лагере салоI. Вокх бараша школе вIашагIъеллача дийнахьарча лагере сакъердаме чакхйоаккх мукъа ха.

Цу лагера кулгалдеш я комсомолка Рамзана Довхан.

Iуйрийна кхе сахьат даьлча гуллу бераш спортивни майда тIа. Каст-каста уттаю спортивни яхьаш. Спортивни майда тIара баьлча уж гуллу пионерски цIатIа. Цига царна Довхана деш сакъердаме книжкаш, журналаш, «Пионерская правда» яха газета, ловз шашкаех, кхыча истола тIарча ловзарех.

Каст-каста хул туристически походаш а Ачан-Боарза тIа, хьаIача Шолжа йисте, кхы а дукхача моттигашка. Дукхаеза из берашта. Цу походашка Iалам довза а деза а Iомаду Довхана бераш. СалоIача сахьаташка деш граждански тIема шерашка гIалгIайче хиннача гIорбаьннача революционерех, къаьстта Серго Орджоникидзех дола книжкаш, музее шоашта дайначох лаьца дувц. Дукха доттагIий ба Экажкъонгий - Юртарча дешархой вежарашхарча республикашка а Шоаш ахканарча каникулашка са мишта лоI, шоай вахарах язду царга Литовски ССР-ча доттагIаша Алексеюнайте Иринас, Петраускайте Алдона.

Делкъел тIехьагIа берригаш гуллу Довхана гонахь, долалу тайп-тайпара хаттараш. Кхоана фу дергда вай, Довхан, мича салоIаргда вай? Ачан-Боарза тIа е Шамал-Гув тIа?

Шийн тайпара художественни самодеятельность вIашагIъеллай бераша. Къаьстта дукхадеза царна СССР халкъий халхараш, вайнаьха сиха халхараш. Цудухьа каст-каста го йиш я халхараш Iомадеш, Iомадаьраш шаьрдеш.

Хь. САПРАЛИЕВА.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ИОРДАНЕРА ХЬАЛ

КАИР, 19 июль. (ТАСС). Укхаза палестински командоване викало хьакхайкадаьчох, Иордане Аль-Агвар районе лира тIом латт иордански эскара доакъоштеи палестински партизаний отрядаштеи юкъе. Цу тIем тIа иордански бIуво пайда эц артиллерех, авиацех, танкех. Мала хий, даа хIама, тIема кхоачам боацаш йиса палестински партизаний цхьайола группаш Иордан яхача хих дехьа а яьнна, дIалаьца латтача территорегахьа тIехьашка ца яьлча яланзар.

Амманера укхаза хьакхаьчача хоамех, селхан сарахьа иордански правительства хьакхайкадаьд, 1970 шера «Белггаларча хьалашка» яь каирскии амманскии (иордански Iаьдалаштеи, палестински партизанаштеи юкъерча гIулакхий хьакъехьара) соглашенеш хьалаш хувцаденна хиларах цхьаккха маIан доацаш лоархI ше аьнна.

Цу цхьан ханна правительства викало белгалдаьккхар, «соглашеней чулоацамиларди шоаш хиннача бесса чIоагIа юсаш» хилар.

ДАМАСК, 19 июль. (ТАСС). Сире чIоагIа саготдеш да Иорданера хьал. Официальни хоамашкара гучадаьннaчох, Иордане цIий мехкаделга соцадара тIадерзадаь гIулакхаш чакхдоахаш я САР правительство. Президента Хафез Асада къаьстта совещани яьй Iарбий социалистически возрождени яхача парте региональни кулгала членаш, правительства членаш, тIема кулгалхой, хIаьта иштта Палестина мукъаяккхара организаце исполкома председатель Ясир Арафат тIа а болаш.

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМ. ТIема походе яхачара коталонца юхайоагIача кортамукъален Халкъа герзашцарча низий отряда духьалъух Куангчи провинцерча мукъдаьхача районашка баха нах.

ВИА—ТАСС сурт.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозней морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, хаьда лостам боацаш гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 30—35, Грозне 33—35 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. 23 июлера 26 июле кхаччалца хувцалуш морхаш а йолаш, цхьацайолча моттигашка юкъ-юкъе догIа а делхаш, ди а къувкъаш, хаьда лостам боацаш гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 15—20, деношка 27—32 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Хьажа, ладувгIа

22 июль
ТЕЛЕВИДЕНИ

17.00 — Дешархошта. Футбол. 18.20 — Телевизиони кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.45 — Киножурнал. 18.55 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.10 — «Пороль эшаш яц» яха художественни фильм (шоллагIа сери). 20.40 — Республикя кхашка (нохчий меттала). 20.55 — Юрта боахама болхлошта дола концерт. (нохчий меттала). 21.30 — «Сага о Форсайтах». Телевизиони художественни дукхасерийни фильма премьера. «ВIашагIкхетар» 13-сери.

22 июль
РАДИО:

6.30 — Пятилетка къахьегама ахка. Юрта боахама болхлошта (гIалгIай меттала). 6.30 — Хоамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 9.15 — Передачай програмьма 8.25 — «Цунна дукхаеза товзал» яха очерк (нохчий меттала). 8.40 — Балов Къилбаседа Кавказа халкъий, симфонически халхараш. 9.15 — «Доакъараш кийчде нах оарцагIбоахараш коммунисташ ба» яха корреспонденци. 9.30 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (гIалгIай меттала). 16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.15 — «Съезда Директиваш тIа аьннад» яха беседа (гIалгIай меттала) 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (нохчий меттала). 18.30 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

23 июль
ТЕЛЕВИДЕНИ

17.00 — Дешархошта. Футбол. 17.30 — Берашта. «Гонделупн мехка Мари» яха телевизиони спектакль. 19.00 — «Къахьегамца сий долаш ва саг. Воккхаг1 вола буровой мастер Бичевой. 19.10 — Телевизиони кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 19.25 — Хоамаш. реклама. 19.30 — СССР халкъий пхелагIа спартакиада: Спортивни гимнастика. Ленина цIерагIа йолча Центральни стадионера трансляци. 20.15 — Шоана, бераш. 20.35 — Бадуева. «ПаьтIамат» Нуоадилова цIерагIа йолча театра спектакль. (нохчий меттала). Спектакль йистеяьлча документальни фильма кинозал.

23 июль
РАДИО:

6.30 — «Юрта Iуйре». Юрта боахама болхлошта йола передача. 6.50 — Хоамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор 8.25 — Къона тIехье кхетамца кхееш барашта. «Сатем фуд ца ховш дола дегаш» яха очерк (гIалгIай меттала). 8.40 — Коммунисташ ялат чуэцача» яха корреспонденци (нохчий меттала). 9.15 — Концерт. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Кавкапа халкъий ашараш. 16.30 — «Прогресси опыти» яха радиожурнал. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

РЕДАКЦЕ АДРЕС; г. Грозный Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ02452. Заказ № 7150.